

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การสำรวจการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและศึกษาดำเนินมาตรการเขตโซนนิ่งการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา ประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษา และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในประเทศไทย รวมทั้งเพื่อศึกษากระบวนการและผลลัพธ์ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐและภาคประชาสังคม ในการกำกับให้จุดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาปฏิบัติตามมาตรการกำหนดเขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษา โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 1) นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการตอบแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 7,547 คน 2) เจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐและภาคประชาสังคมที่รับผิดชอบเรื่องการควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 37 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย SD และ Logistic Regression ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการสำรวจพฤติกรรมการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในประเทศไทย

1.1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

การสำรวจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 7,547 คน มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคกลาง สูงที่สุด คือร้อยละ 40.0 อยู่ในสังกัดของสถานศึกษาภาครัฐ ร้อยละ 68.9 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.0 อายุเฉลี่ย 16.4 (SD=1.00) ปีน้ำหนักตัวเฉลี่ย 57.45 (SD=14.67) กิโลกรัม ส่วนสูงเฉลี่ย 164.14 เซนติเมตร (SD=8.23) อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงสุดร้อยละ 37.4 เรียนแผนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ร้อยละ 67.5 เกรดเฉลี่ยเทอมล่าสุด เท่ากับ 3.30 (SD=0.68) เกรดเฉลี่ยสะสม เท่ากับ 3.26 (0.67) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน/เงินที่ได้มาเพื่อใช้จ่ายต่อเดือน 1,500 – 3,000 บาท ร้อยละ 51.7 มีที่พักกับผู้ปกครอง ร้อยละ 75.0 เคยเข้ารับบริการสุขภาพในสถานพยาบาล/ห้องพยาบาลในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 24.0 จำนวนครั้งของการเคยเข้ารับบริการสุขภาพในสถานพยาบาล/ห้องพยาบาลในรอบ 12 เดือน

ที่ผ่านมา เฉลี่ย 0.24 (SD=0.43) ครั้ง และสถานบริการที่เข้ารับบริการสุขภาพในสถานพยาบาล/ห้องพยาบาลในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นโรงพยาบาลของรัฐ ร้อยละ 56.0 (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

ลักษณะประชากร	จำนวน (n = 7,547)	ร้อยละ
ภูมิภาค		
เหนือ	1,042	13.8
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1,217	16.1
ภาคกลาง	3,017	40.0
ภาคตะวันออก	609	8.1
ภาคใต้	1,662	22.0
สังกัดของสถานศึกษา		
รัฐ	5,201	68.9
เอกชน	2,346	31.1
เพศ		
ชาย	2,776	36.8
หญิง	4,756	63.0
ไม่ระบุ	15	0.2
อายุ		
Mean (SD)		16.40 (1.0)
Median (min : max)		16 (15 : 20)
น้ำหนัก		
Mean (SD)		57.45 (14.67)
Median (min : max)		54 (29 : 175)
ส่วนสูง		
Mean (SD)		164.14 (8.23)
Median (min : max)		163 (136 : 200)

ลักษณะประชากร	จำนวน (n = 7,547)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาปีที่ 4	2,825	37.4
มัธยมศึกษาปีที่ 5	2,470	32.7
มัธยมศึกษาปีที่ 6	2,241	29.7
ไม่ระบุ	11	0.2
สาขา/แผนการศึกษาหลัก		
วิทย์-คณิต	5,096	67.5
ศิลป์-คำนวณ	549	7.3
ศิลป์-ภาษา	907	12.0
ศิลป์-สังคม	245	3.3
ศิลป์-ทั่วไป	489	6.5
กีฬา พละ	60	0.8
ทวิศึกษา	109	1.4
ดนตรี ศิลปะการแสดง	21	0.3
วิทย์-กีฬา	23	0.3
นิติศาสตร์-รัฐศาสตร์	5	0.1
อื่นๆ เช่น ทหาร	1	0.0
ไม่ระบุ	42	0.6
เกรดเฉลี่ยเทอมล่าสุด (GPA)		
Mean (SD)		3.30 (0.68)
เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX)		
Mean (SD)		3.26 (0.67)
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน/เงินที่ได้มาเพื่อใช้จ่ายต่อเดือน		
น้อยกว่า 1,500 บาท	1,529	20.3
1,500 – 3,000 บาท	3,902	51.7
มากกว่า 3,000 บาท	1,307	17.3

ลักษณะประชากร	จำนวน (n = 7,547)	ร้อยละ
ไม่ระบุ	809	10.7
Mean (SD)	3,064.58 (5,630.45)	
Median (min : max)	2,000 (90 : 100,000)	
สถานที่พัก		
บ้านพักของผู้ปกครอง ประกอบด้วย บ้านพักราชการ ทหาร ครู ตำรวจ พาร์ทเมนท์ แพลต คอนโด บ้านส่วนตัว	5,659	75.0
บ้านญาติ บ้านตายาย บ้านป่า ลุง ปู่ พี่เขย พี่สาว	563	7.5
บ้านเช่า หอพักนอกโรงเรียน	368	4.9
หอพัก พักในโรงเรียนประจำ โรงเรียน สถานสงเคราะห์เด็ก มูลนิธิ บ้านเด็กกำพร้า บ้านอุปถัมภ์ โรงเรียนสอนคนตาบอด หอพัก นักกีฬา	867	11.5
ที่พักโรงงาน/ที่ทำงาน บ้านเช่าแก่ ห้องพักคนงาน	15	0.2
อื่นๆ บ้านเพื่อน อาศัยเข้าอยู่ วัด อยู่กับโค้ช อยู่กับครู บ้านเนรคา มิลเลียน บ้านพักครู โรงแรม	29	0.4
ไม่ระบุ	46	0.6
การเคยเข้ารับบริการสุขภาพในสถานพยาบาล/ห้องพยาบาลในรอบ12เดือนที่ผ่านมา		
ไม่เคย	5,638	74.7
เคย	1,812	24.0
ไม่ระบุ	97	1.3
จำนวนครั้งของการเคยเข้ารับบริการสุขภาพในสถานพยาบาล/ห้องพยาบาลในรอบ12เดือนที่ผ่านมา		
Mean (SD)	0.24 (0.43)	
Median (min : max)	0 (0 : 1)	
สถานบริการที่เข้ารับบริการสุขภาพในสถานพยาบาล/ห้องพยาบาลในรอบ12เดือนที่ผ่านมา (n=1,812)		

ลักษณะประชากร	จำนวน (n = 7,547)	ร้อยละ
โรงพยาบาลของรัฐ	1,014	56.0
รพ.สต./ศูนย์สุขภาพชุมชน	99	5.5
โรงพยาบาลเอกชน/คลินิกเอกชน	609	33.6
สถานพยาบาลของรัฐและเอกชน	5	0.3
สถานพยาบาลภายในสถานศึกษา	64	3.5
ไม่ระบุ	21	1.2

1.2 พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน

นักเรียนเคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คิดเป็นร้อยละ 49.3 ซึ่งเป็นผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 63.3 จากผู้ที่เคยดื่มทั้งหมด อายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มครั้งแรก คือ อายุ 14.5 ปี (SD=2.10) ต่ำสุดที่เคยดื่มครั้งแรก คือ 5 ขวบ งานเทศกาลต่างๆ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ เป็นสาเหตุให้มีการดื่มครั้งแรกมากที่สุด ร้อยละ 39.0 รองลงมาคือ การอยากลอง/อยากดื่มเอง/อยากรู้/เครียด/เห็นผู้ใหญ่ดื่มเลยอยากลอง ร้อยละ 23.4 ความถี่ของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา (1-3 วัน/ปี) ร้อยละ 41.5 และความถี่ของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษา/ใกล้เคียงสถานศึกษา/เขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา เป็นแบบนานๆ ครั้ง (1-2 ครั้ง/ปี) ร้อยละ 42.0 สถานที่ที่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ่อยที่สุด บ้านตนเอง/หอพักตัวเองร้อยละ 46.2 ประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ดื่มบ่อยที่สุดคือเบียร์ สบายไวน์และเหล้า ตามลำดับ มีเพื่อนในห้องเรียนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เฉลี่ย 9.41 คน (SD=10.88) นักเรียนมีพฤติกรรมเคยสูบบุหรี่และเคยสูบบุหรี่แต่เลิกแล้ว ร้อยละ 1.6 และ 6.7 ตามลำดับ สูบเฉลี่ยต่อวัน 2.49 มวน (SD=3.32) เคยสูบมากที่สุด 60 มวนต่อวัน เคยใช้สารเสพติดอื่น ร้อยละ 1.9 คิดว่าตนเองเป็นคนอารมณ์ปกติ ร้อยละ 67.3 มีค่าเฉลี่ยความเครียดเท่ากับ 4.79 (SD=2.12) ไม่เคยควบคุมน้ำหนัก ร้อยละ 45.4 และมีการทานอาหารเมื่ออยู่สถานศึกษาเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 3.43 มื้อ (SD=2.78) (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และปัจจัยด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลพฤติกรรมนักเรียน	จำนวน (n = 7,547)	ร้อยละ
เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์		
ไม่เคยดื่ม	3,805	50.4
เคยดื่ม	3,720	49.3
ไม่ระบุ	22	0.3
อายุที่เริ่มดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก		
Mean (SD)		14.47 (2.10)
Median (min : max)		15 (5 : 19)
สาเหตุการดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก (3,720)		
งานเทศกาลต่างๆ เช่น ปีใหม่ สงกรานต์	1,451	39.0
เพื่อนชวนให้ดื่ม	386	10.4
ครอบครัวให้ลองดื่ม	714	19.2
งานเลี้ยงจบการศึกษา/งานเลี้ยงต่างๆ/คอนเสิร์ต	214	5.8
เข้าใจผิดคิดว่าเป็นน้ำ หยิบแก้วผิด กระจายน้ำมาก	44	1.2
อยากลอง/อยากดื่มเอง/อยากรู้/เครียด/เห็นผู้ใหญ่ดื่มเลยอยากลอง	870	23.4
ญาติให้ลองดื่ม	5	0.1
อื่นๆ เช่น ไปดูงานต่างประเทศ	3	0.1
ไม่ระบุ	33	0.9
เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณใกล้เคียง/เขตโซนนิ่ง รอบสถานศึกษาในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา (3,720)		
ไม่เคย	1,365	36.7
เคย	2,355	63.3
ความถี่ของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา (n=2,355)		
ทุกวัน (7 วัน/สัปดาห์)	11	0.5

ข้อมูลพฤติกรรมนักเรียน	จำนวน (n = 7,547)	ร้อยละ
เกือบทุกวัน (5-6 วัน/สัปดาห์)	22	0.9
วันเว้นวัน (3-4 วัน/สัปดาห์)	38	1.6
ทุกสัปดาห์ (1-2 วัน/สัปดาห์)	104	4.4
ทุกเดือน (1-3 วัน/เดือน)	211	9.0
นานๆ ครั้ง (8-11 วัน/ปี)	579	24.6
นานๆ ครั้ง (4-7 วัน/ปี)	366	15.5
นานๆ ครั้ง (1-3 วัน/ปี)	978	41.5
ไม่ระบุ	46	1.9
ความถี่ของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษา/ ใกล้เคียงสถานศึกษา/เขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาในช่วง 12 เดือนที่ ผ่านมา (n=2,355)		
ทุกวัน (7 ครั้ง/สัปดาห์)	5	0.2
เกือบทุกวัน (5-6 วัน/สัปดาห์)	5	0.2
วันเว้นวัน (3-4 ครั้ง/สัปดาห์)	11	0.5
ทุกสัปดาห์ (1-2 ครั้ง/สัปดาห์)	25	1.1
ทุกเดือน (1-3 ครั้ง/เดือน)	44	1.9
นานๆ ครั้ง (6-11 ครั้ง/ปี)	175	7.4
นานๆ ครั้ง (3-5 ครั้ง/ปี)	85	3.6
นานๆ ครั้ง (1-2 ครั้ง/ปี)	1,016	43.1
ไม่ระบุ	989	42.0
ความถี่ของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามที่ต่างๆในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา		
บ้านตนเอง/หอพักตัวเอง (n=2,355)	1,602	68.0
บ้านเพื่อน/หอพักเพื่อน (n=2,355)	1,281	54.4
สถานบันเทิง ผับ/บาร์/ดิสโก้เทค (n=2,355)	257	10.9

ข้อมูลพฤติกรรมนักเรียน	จำนวน (n = 7,547)	ร้อยละ
ร้านอาหารตามสั่ง ร้านอาหาร ร้านอาหารที่ไปทำงานพิเศษ (n=2,355)	199	8.5
ร้านคาราโอเกะ (n=2,355)	69	2.9
ซุ้มยาตอง ซุ้มขายเหล้า (n=2,355)	22	0.9
สถานที่จัดงานบุญประเพณี งานเลี้ยงอื่นๆ งานปีใหม่ (n=2,355)	170	7.2
วัด ศาสนสถาน (n=2,355)	18	0.8
โรงเรียน สถานศึกษา หรือคณะ (n=2,355)	34	1.4
โรงพยาบาล สถานพยาบาล รพ.สต. (n=2,355)	5	0.2
สถานที่ราชการอื่นๆ (n=2,355)	7	0.3
สวนสาธารณะ (n=2,355)	46	2.0
โรงแรม รีสอร์ท (n=2,355)	208	8.8
ปั้มน้ำมัน (n=2,355)	30	1.3
ลานเบียร์ (n=2,355)	233	9.9
คอนเสิร์ต (n=2,355)	4	0.2
ทะเลภูเขา ริมแม่น้ำ สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ ชายหาด ทุ่งนา สวนการเกษตร (n=2,355)	18	0.8
บ้านญาติ บ้านน้อง (n=2,355)	5	0.2
ร้านหมูกระทะ ร้านบุฟเฟ่ต์ (n=2,355)	5	0.2
บ้านโฮสต์แฟมิลี่ต่างประเทศ (n=2,355)	2	0.1
สถานที่ท่องเที่ยวทั่วไป (n=2,355)	3	0.1
โรงงานพ่อ ที่ทำงานพ่อแม่ (n=2,355)	1	0.04
ที่ทำงาน (n=2,355)	1	0.04
ร้านน้ำปั่น ร้านนมสด (n=2,355)	3	0.13
สถานที่ที่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ่อยที่สุด (n=2,355)		
บ้านตนเอง/หอพักตัวเอง	1,087	46.2
บ้านเพื่อน/หอพักเพื่อน	851	36.1

ข้อมูลพฤติกรรมนักเรียน	จำนวน (n = 7,547)	ร้อยละ
สถานบันเทิง ผับ/บาร์/ดิสโก้เทค	84	3.6
ร้านอาหารตามสั่ง ร้านอาหาร ร้านอาหารที่ไปทำงานพิเศษ	43	1.8
ร้านคาราโอเกะ	8	0.3
ซุ้มยาดอง ซุ้มขายเหล้า	2	0.1
สถานที่จัดงานบุญประเพณี งานเลี้ยงอื่นๆ	37	1.6
วัด ศาสนสถาน	2	0.1
โรงเรียน สถานศึกษา	4	0.2
สถานที่ราชการอื่นๆ เช่น โรงพยาบาล สถานพยาบาล รพ.สต.	4	0.2
สวนสาธารณะ	8	0.3
โรงแรม รีสอร์ท	45	1.9
ปั้มน้ำมัน	3	0.1
ลานเปียร์	47	2.0
ทะเลภูเขา ริมแม่น้ำ สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ ชายหาด	15	0.6
บ้านญาติ	3	0.1
ร้านหมูกระทะ	4	0.2
บ้านโฮสต์แฟมิลี่ต่างประเทศ	2	0.1
ที่ทำงาน	2	0.1
ร้านน้ำปั่น ร้านนมสด	3	0.1
อื่นๆ เช่น คอนเสิร์ต สถานที่ท่องเที่ยวทั่วไป โรงงานพ้อ ที่ทำงาน พ้อแม่	3	0.1
ไม่ระบุ	98	4.2
ประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ดื่มในช่วง 12 เดือน		
เหล้า (เหล้าแดง) (n=2,355)	832	35.3
เหล้าขาว (n=2,355)	420	17.8
เหล้าปั่น (n=2,355)	499	21.2
เปียร์ (n=2,355)	1,556	66.1

ข้อมูลพฤติกรรมนักเรียน	จำนวน (n = 7,547)	ร้อยละ
ไวน์ (n=2,355)	433	18.4
ยาดอง (n=2,355)	66	2.8
วอดก้า โซจู (n=2,355)	388	16.5
สพายไวน์ (n=2,355)	1,049	44.5
ไวน์ฟูลมูน (n=2,355)	795	33.8
ค็อกเทล เตกีลา เหล้าถัง (n=2,355)	3	0.13
เหล้าแช่ สาโท อุ กระแช่ (n=2,355)	3	0.13
ประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ดื่มบ่อยมากที่สุด (n = 2,355)		
เหล้า (เหล้าแดง)	339	14.4
เหล้าขาว	116	4.9
เหล้าปั่น	86	3.7
เบียร์	898	38.1
ไวน์	72	3.1
วอดก้า โซจู	73	3.1
สพายไวน์	388	16.5
ไวน์ฟูลมูน	275	11.7
อื่นๆ เช่น ยาดอง บาคาคี ค็อกเทล เตกีลา เหล้าถัง	7	0.2
ไม่ระบุ	101	4.3
จำนวนเพื่อนในห้องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์		
Mean (SD)	9.41 (10.88)	
พฤติกรรมการสูบบุหรี่		
ไม่เคยเลย	6,886	91.2
สูบ	120	1.6
เคยสูบบุหรี่แต่เลิกแล้ว	507	6.7
ไม่ระบุ	34	0.5

ข้อมูลพฤติกรรมนักเรียน	จำนวน (n = 7,547)	ร้อยละ
ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวัน		
Mean (SD)		2.49 (3.32)
Median (min : max)		1 (1 : 40)
ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวันมากที่สุด		
Mean (SD)		5.07 (6.53)
Median (min : max)		3 (1 : 60)
ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวันน้อยที่สุด		
Mean (SD)		1.29 (1.19)
Median (min : max)		1 (1 : 15)
เคยใช้สารเสพติดอื่น		
ไม่เคยใช้สารเสพติด	7,347	97.4
เคย/ทดลองเสพ	143	1.9
ไม่ระบุ	57	0.8
บุคลิกภาพทางอารมณ์		
อารมณ์ดี ไม่เครียด	1,851	24.5
ปกติ	5,081	67.3
ค่อนข้างจริงจัง	577	7.7
ไม่ระบุ	38	0.5
ระดับความเครียด		
Mean (SD)		4.79 (2.12)
Median (min : max)		5 (1 : 10)
ประวัติการควบคุมอาหาร ในช่วง 12 เดือน ที่ผ่านมา		
เพิ่มน้ำหนัก	712	9.4
ลดน้ำหนัก	3,351	44.4
ไม่เคยควบคุมน้ำหนัก	3,427	45.4
ไม่ระบุ	57	0.8

ข้อมูลพฤติกรรมนักเรียน	จำนวน (n = 7,547)	ร้อยละ
จำนวนมื้ออาหารต่อวันที่ทานอยู่ที่โรงเรียนในรอบ 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา		
Mean (SD)		3.43 (2.78)
Median (min : max)		3 (1 : 70)

1.3 ประเภทและความถี่ของอาหารที่รับประทานของนักเรียน

นักเรียนมีการรับประทานนมและผลิตภัณฑ์จากนม และอาหารที่มีใยอาหารจากผักและผลไม้ ในระดับสูง ค่าเฉลี่ย 3.79 (SD=1.12) และ 3.73 (SD=1.12) ตามลำดับ และรับประทานอาหารเช้าแบบตะวันตก ระดับต่ำ ค่าเฉลี่ย 2.30 (SD=1.05) ส่วนอาหารประเภทอื่นมีการรับประทานอยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ประเภทและความถี่ของอาหารที่รับประทานของนักเรียน (n=7,547)

ประเภทอาหาร	ความถี่ในการรับประทาน					Mean	SD	แปลผลระดับ
	ไม่เคย/น้อยกว่าเดือนละครั้ง (%)	1-3 ครั้งต่อเดือน (%)	1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ (%)	3-6 ครั้งต่อสัปดาห์ (%)	ทุกวัน (%)			
ข้าวกล้อง/ข้าวขาวผสมข้าวกล้อง	2,288 (31.2)	1,702 (23.2)	1,152 (15.7)	790 (10.8)	1,397 (19.1)	2.63	1.49	ปานกลาง
อาหารที่มีใยอาหารจากผักและผลไม้	293 (4.0)	763 (10.4)	1,806 (24.6)	2,214 (30.1)	2,272 (30.9)	3.73	1.12	สูง
นมและผลิตภัณฑ์จากนม	256 (3.5)	740 (10.1)	1,771 (24.2)	2,068 (28.3)	2,483 (33.9)	3.79	1.12	สูง
ขนมขบเคี้ยว เช่น มันฝรั่งทอด ถั่วทอด ข้าวเกรียบ	441 (6.0)	1,287 (17.5)	2,371 (32.3)	1,859 (25.3)	1,388 (18.9)	3.33	1.14	ปานกลาง

ประเภทอาหาร	ความถี่ในการรับประทาน					Mean	SD	แปลผลระดับ
	ไม่เคย/น้อยกว่าเดือนละครั้ง (%)	1-3 ครั้งต่อเดือน (%)	1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ (%)	3-6 ครั้งต่อสัปดาห์ (%)	ทุกวัน (%)			
น้ำอัดลม (สูตรปกติ มีน้ำตาล) เช่น โค้ก เป๊ปซี่	1,119 (15.3)	2,037 (27.8)	2,093 (28.5)	1,297 (17.7)	791 (10.8)	2.81	1.21	ปานกลาง
เครื่องดื่มผสมน้ำตาล เช่น ชาเขียว กาแฟเย็น น้ำสมุนไพร	630 (8.6)	1,668 (22.7)	2,436 (33.2)	1,704 (23.2)	898 (12.2)	3.08	1.13	ปานกลาง
อาหารจานด่วนแบบตะวันตก เช่น พิซซ่า	1,749 (23.9)	2,928 (40.0)	1,675 (22.9)	687 (9.4)	281 (3.8)	2.30	1.05	ต่ำ
อาหารประเภททอด เช่น ไก่ทอด หมูทอด	322 (4.4)	1,195 (16.3)	2,508 (34.1)	2,259 (30.7)	1,065 (14.5)	3.35	1.05	ปานกลาง

1.4 กิจกรรมทางกายของนักเรียน

1) การออกกำลังกาย

นักเรียนมีการใช้แรงเคลื่อนไหวร่างกายระดับสูง เช่น ยกหรือแบกของหนักๆ ออกกำลังกาย การวิ่ง/เต้นแอโรบิค นานกว่า 20 นาทีขึ้นไป น้อยกว่า 7 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 81.4 การใช้แรงเคลื่อนไหว ระดับปานกลาง เช่น การก้าวเดินเร็ว ถีบจักรยาน การยกถือของเบาๆ นานกว่า 20 นาทีขึ้นไป น้อยกว่า 7 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 75.8 และการใช้แรงเคลื่อนไหวระดับต่ำ เช่น การเดินอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อย 10 นาที น้อยกว่า 7 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 61.4 ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ระดับของการใช้แรงเคลื่อนไหวร่างกายของนักเรียน

ระดับของการใช้แรงเคลื่อนไหวร่างกาย	น้อยกว่า 7 ครั้งต่อสัปดาห์ (%)	มากกว่าหรือเท่ากับ 7 ครั้งต่อสัปดาห์ (%)	Mean (ครั้ง)	SD
การใช้แรงเคลื่อนไหวระดับต่ำ เช่น การเดินอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อย 10 นาที (n = 6,700)	4,114 (61.4)	2,586 (38.6)	10.35	30.02
การใช้แรงเคลื่อนไหว ระดับปานกลาง เช่น การก้าวเดินเร็ว ถีบจักรยาน การยกถือของเบาๆ นานกว่า 20 นาทีขึ้นไป (n = 6,531)	4,953 (75.8)	1,578 (24.2)	7.01	19.82
การใช้แรงเคลื่อนไหวระดับสูง เช่น ยกหรือแบกของหนักๆ ออกกำลังกายด้วยการวิ่ง/เดินแอโรบิค นานกว่า 20 นาทีขึ้นไป (n = 6,055)	4,929 (81.4)	1,126 (18.6)	5.39	15.85

2) การนอน

นักเรียนมีการนอนเฉลี่ย 7.40 ชั่วโมงต่อวัน (SD=2.26) นอนน้อยกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 52.9 ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนชั่วโมงการนอนต่อวันของนักเรียน

จำนวนชั่วโมงการนอนต่อวัน	จำนวน (n = 7,260)	ร้อยละ
น้อยกว่า 8 ชั่วโมง	3,841	52.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 8 ชั่วโมง	3,419	47.1
Mean (SD)	7.40 (2.26)	

3) การใช้เวลาทำการบ้าน

นักเรียนมีการทำการบ้านเฉลี่ย 2.74 ชั่วโมงต่อวัน (SD=2.09) ใช้เวลาทำการบ้าน 2-3 ชั่วโมง ร้อยละ 58.4 ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 จำนวนชั่วโมงการทำงานบ้านต่อวันของนักเรียน

จำนวนชั่วโมงการทำงานบ้านต่อวัน	จำนวน (n = 7,233)	ร้อยละ
น้อยกว่า 2 ชั่วโมง	1,509	20.9
2- 3 ชั่วโมง	4,227	58.4
ตั้งแต่ 4 ชั่วโมงขึ้นไป	1,497	20.7
Mean (SD)	2.74 (2.09)	

4) การยืน

นักเรียนมีการยืนทุกกรณี เช่น ยืนทำงาน ยืนคุย ฯลฯ เฉลี่ย 2.60 ชั่วโมงต่อวัน (SD=2.48) ยืนน้อยกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 95.4 ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 จำนวนชั่วโมงการยืนต่อวันของนักเรียน

ยืนทุกกรณี เช่น ยืนทำงาน ยืนคุย ฯลฯ (จำนวนชั่วโมงต่อวัน)	จำนวน(n = 6,983)	ร้อยละ
น้อยกว่า 8 ชั่วโมง	6,663	95.4
มากกว่าหรือเท่ากับ 8 ชั่วโมง	320	4.6
Mean (SD)	2.60 (2.48)	

5) การนั่ง

นักเรียนมีการนั่งทุกกรณี เช่น นั่งอ่านหนังสือ นั่งพักผ่อน นั่งทำงาน นั่งดูโทรทัศน์ นั่งหน้าคอมพิวเตอร์ ฯลฯ เฉลี่ย 5.56 ชั่วโมงต่อวัน (SD=3.76) นั่ง 2-3 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 26.4 ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวนชั่วโมงการนั่งต่อวันของนักเรียน

นั่งทุกกรณี เช่น นั่งอ่านหนังสือ นั่งพักผ่อน นั่งทำงาน นั่งดูโทรทัศน์ นั่งหน้าคอมพิวเตอร์ ฯลฯ (จำนวนชั่วโมงต่อวัน)	จำนวน (n = 7,121)	ร้อยละ
0-1 ชั่วโมง	592	8.3
2-3 ชั่วโมง	1,882	26.4
4-5 ชั่วโมง	1,800	25.3
6-7 ชั่วโมง	1,022	14.4
ตั้งแต่ 8 ชั่วโมงขึ้นไป	1,825	25.6
Mean (SD)	5.56 (3.76)	

6) การนั่งอยู่กับหน้าจอ (screen-time)

นักเรียนมีการนั่งอยู่กับหน้าจอ (screen-time) เช่น การนั่งดูหน้าจอโทรทัศน์/นั่งหน้าจอ โทรศัพท์/นั่งเล่นเกม/เล่นมือถือ/ใช้งานคอมพิวเตอร์เช่น นั่งอ่านหนังสือ นั่งพักผ่อน นั่งทำงาน นั่งดูโทรทัศน์ นั่งหน้าคอมพิวเตอร์ ฯลฯ เฉลี่ย 4.67 ชั่วโมงต่อวัน (SD=3.52) นั่งอยู่กับหน้าจอ 4-5 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 30.2 ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 การนั่งอยู่กับหน้าจอ (screen-time) ต่อวันของนักเรียน

การนั่งดูหน้าจอ (จำนวนชั่วโมงต่อวัน)	จำนวน (n=4,340)	ร้อยละ
0-1 ชั่วโมง	186	4.3
2-3 ชั่วโมง	1,215	28.0
4-5 ชั่วโมง	1,311	30.2
6-7 ชั่วโมง	595	13.7
ตั้งแต่ 8 ชั่วโมงขึ้นไป	1,033	23.8
Mean (SD)	4.67 (3.52)	

1.5 พฤติกรรมการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน

นักเรียนเคยซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนบริเวณใกล้เคียง/เขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษา ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 22.9 ซึ่งเป็นแบบนานๆ ครั้ง (1-2 ครั้ง/ปี) ร้อยละ 12.1 ซึ่งไม่เคยซื้อเลย อยู่ที่ร้อยละ 70.0 สำหรับแหล่งเคยซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่บ่อยสุด คือร้านขายของชำ ร้านโชห่วย ร้านค้าในหมู่บ้าน ร้านค้าทั่วไป ร้อยละ 44.1 รองลงมาคือ มินิมาร์ท/ร้านสะดวกซื้อ ร้อยละ 36.5 เหตุผล การซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในแหล่งหรือร้านที่ไปซื้อเป็นประจำเนื่องจากเดินทางสะดวกและใกล้ที่พัก ร้อยละ 57.1 และร้อยละ 49.4 ตามลำดับ วัตถุประสงค์ของการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษา/ใกล้สถานศึกษาในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา เพื่อดื่มกับเพื่อน และเพื่อซื้อให้ผู้ปกครอง ร้อยละ 52.8 และ 37.7 ตามลำดับ เคยไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบ/ใกล้เคียงสถานศึกษา/เขตโซนนิ่ง แล้วถูกปฏิเสธการจำหน่าย ร้อยละ 42.5 ส่วนใหญ่ถูกปฏิเสธเพราะอายุไม่ถึง/ยังเป็นเยาวชน/เด็ก/ใส่ชุดนักเรียนเข้าไปซื้อ/เห็นเป็นนักเรียน ร้อยละ 89.6 วิธีที่ผู้ชายพูดปฏิเสธโดยให้เหตุผลเรื่องอายุ ถ้ามอายุ/ขอคุบตรประชาชน (เป็นเด็ก/นักเรียน/อายุไม่ถึง) ร้อยละ 84.1 ส่วนใหญ่ไม่ถูกสอบถามอายุก่อนขาย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากผู้ขาย ร้อยละ 60.3 ไม่เคยถูกขอคุบตรประชาชนก่อนขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากผู้ขาย ร้อยละ 83.7 เคยซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุดคือช่วงเวลา 17.01 – 21.00 น.

ร้อยละ 61.6 การซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ช่วงเวลาห้ามขายตามกฎหมายกำหนดบ้อยสุดคือช่วงเวลา 14.01 – 17.00 น. ร้อยละ 21.6 ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทเบียร์สูงที่สุด คือร้อยละ 61.9 ใช้จักรยานยนต์ในการไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ้อยที่สุด ร้อยละ 67.4 รองลงมาคือใช้การเดินทาง ร้อยละ 17.1 และใช้ระยะเวลาสั้นที่สุดในการเดินทางจากที่พักไปแหล่งขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือ 1 นาที โดยเฉลี่ย 9.07 (SD=15.54) นาที ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 พฤติกรรมการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนบริเวณใกล้เคียง/เขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษา

พฤติกรรมการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	จำนวน (n=7,547)	ร้อยละ
มีการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษา/ใกล้สถานศึกษา ในรอบ 12 เดือน		
ไม่ซื้อ	5,818	77.1
ซื้อ	1,729	22.9
ความถี่ของการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณใกล้เคียง/เขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษา ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา		
ทุกวัน (7 ครั้ง/สัปดาห์)	48	0.6
เกือบทุกวัน (5-6 ครั้ง/สัปดาห์)	48	0.6
วันเว้นวัน (3-4 ครั้ง/สัปดาห์)	83	1.1
ทุกสัปดาห์ (1-2 ครั้ง/สัปดาห์)	132	1.8
ทุกเดือน (1-3 ครั้ง/เดือน)	239	3.2
นานๆ ครั้ง (6-11 ครั้ง/ปี)	457	6.1
นานๆ ครั้ง (3-5 ครั้ง/ปี)	337	4.5
นานๆ ครั้ง (1-2 ครั้ง/ปี)	906	12.1
ไม่เคยซื้อเลย	5,231	70.0
แหล่งเคยซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา		
ร้านมินิมาร์ท ร้านสะดวกซื้อ (n= 2,149)	1,184	55.1
ร้านขายของชำ ร้านโชห่วย ร้านค้าในหมู่บ้าน ร้านค้าทั่วไป (n=2,149)	1,215	56.5

พฤติกรรมกาซื้อเครื่องตีมแอลกอฮอล์	จำนวน (n=7,547)	ร้อยละ
ซูเปอร์มาร์เก็ต ห้างสรรพสินค้า (n=2,149)	385	17.9
สถานบันเทิง ผับ/บาร์/ดิสโก้เทค สถานบริการ (n=2,149)	214	10.0
ร้านอาหารตามสั่ง (n=2,149)	180	8.4
ร้านคาราโอเกะ (n=2,149)	60	2.8
ซุ้มยาดอง ซุ้มขายเหล้า (n=2,149)	39	1.8
ลานเบียร์ (n=2,149)	228	10.6
ร้านค้าส่ง (n=2,149)	296	13.8
โรงเรียน (n=2,149)	1	0.05
โรงแรม รีสอร์ท (n=2,149)	1	0.05
ออนไลน์ (n=2,149)	1	0.05
บ้านตัวเอง บ้านเพื่อน (n=2,149)	14	0.65
ร้านน้ำปั่น (n=2,149)	1	0.05
เรือชมวิว (n=2,149)	1	0.05
ร้านขายยา (n=2,149)	1	0.05
อื่นๆ เช่น ร้านหาบเร่ แผงทุเรียน (n=2,149)	2	0.1
แหล่งเคยซื้อเครื่องตีมแอลกอฮอล์ที่บ่อยสุดในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา (n= 2,118)		
ร้านมินิมาร์ท ร้านสะดวกซื้อ	772	36.5
ร้านขายของชำ ร้านโชห่วย ร้านค้าในหมู่บ้าน ร้านค้าทั่วไป	934	44.1
ซูเปอร์มาร์เก็ต ห้างสรรพสินค้า	106	5.0
สถานบันเทิง ผับ/บาร์/ดิสโก้เทค สถานบริการ	68	3.2
ร้านอาหารตามสั่ง	31	1.5
ร้านคาราโอเกะ	9	0.4
ซุ้มยาดอง ซุ้มขายเหล้า	10	0.5
ลานเบียร์	47	2.2
ร้านค้าส่ง	129	6.1

พฤติกรรม การซื้อเครื่องตีมแอลกอฮอล์	จำนวน (n=7,547)	ร้อยละ
โรงแรม รีสอร์ท	2	0.1
ออนไลน์	1	0.1
บ้านตัวเอง บ้านเพื่อน	8	0.4
ร้านน้ำปั่น	1	0.1
เหตุผล การซื้อเครื่องตีมแอลกอฮอล์ในแหล่งหรือร้านที่ไปซื้อเป็นประจำ		
เดินทางสะดวก (n = 2,106)	1,202	57.1
ใกล้ที่พัก (n = 2,106)	1,039	49.4
ราคาถูก (n = 2,106)	304	14.4
เป็นร้านประจำ (n = 2,106)	504	23.9
มีการโฆษณาการขาย (n = 2,106)	23	1.1
มีสินค้าขายตลอดเวลา (n = 2,106)	183	8.7
มีผู้รู้จักแนะนำ (n = 2,106)	91	4.3
มีโปรโมชั่น (n = 2,106)	56	2.7
ที่บ้านขายเอง (n = 2,106)	6	0.3
ขายให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 (n = 2,106)	5	0.2
ทำงานในสถานบันเทิง (n = 2,106)	1	0.05
คนฝากให้ไปซื้อ (n = 2,106)	2	0.1
ผู้ปกครองใช้ให้ไปซื้อ (n = 2,106)	4	0.2
วัตถุประสงค์ของการซื้อเครื่องตีมแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษา/ใกล้สถานศึกษาในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา		
ซื้อดื่มคนเดียว (n = 1,729)	192	11.1
ซื้อดื่มกับเพื่อน (n = 1,729)	913	52.8
ซื้อให้ผู้ปกครอง (n = 1,729)	652	37.7
ซื้อให้เพื่อน (n = 1,729)	171	9.9
อื่นๆ เช่น ซื้อดื่มกับผู้ปกครอง ครอบครัวญาติ ซื้อให้ผู้ใหญ่หรือรุ่นพี่ที่รู้จัก ซื้อให้ลูกค้า มีคนฝากซื้อ โดยไม่ระบุความสัมพันธ์ (n = 1,729)	9	0.5

พฤติกรรม การซื้อเครื่องตีมแอลกอฮอล์	จำนวน (n=7,547)	ร้อยละ
การเคยถูกปฏิเสธการจำหน่ายในการซื้อเครื่องตีมแอลกอฮอล์บริเวณรอบ/ ใกล้เคียงสถานศึกษา/เขตโซนนิ่งแล้ว ช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา (n=1,729)		
ไม่เคยถูกปฏิเสธจากผู้ขาย	994	57.5
เคยถูกปฏิเสธ	735	42.5
เหตุผล/สาเหตุที่โดนปฏิเสธการซื้อเครื่องตีมแอลกอฮอล์ (n=528)		
อายุไม่ถึง/ยังเป็นเยาวชน/เด็ก	453	85.8
ใส่ชุดนักเรียนเข้าไปซื้อ/เห็นเป็นนักเรียน	20	3.8
เป็นช่วงวันและเวลาห้ามจำหน่าย	10	1.9
ผู้ขายแจ้งว่าผิดกฎหมายไม่ควรกิน/ ไม่ดี/ ไม่เหมาะสม	7	1.3
รู้ว่าซื้อให้ผู้ปกครองต้องให้ผู้ปกครองซื้อ	4	0.8
ไม่รู้สาเหตุ	24	4.5
อื่นๆ เช่น สินค้าหมด ผู้ขายไม่สนิทเลยไม่กล้าขายให้ มาตรการช่วงโควิด-19	10	1.9
วิธีที่ถูกปฏิเสธของผู้ขาย (n=448)		
ผู้ขายพูดปฏิเสธโดยให้เหตุผลเรื่องอายุ ถามอายุ/ขอดูบัตรประชาชน (เป็น เด็ก/นักเรียน/อายุไม่ถึง)	377	84.1
ผู้ขายพูดปฏิเสธโดยให้เหตุผลอื่นที่ซื้อไม่ได้ เช่น ร้านปิด มีป้ายติดไว้/ เกิน เวลาขาย เป็นวันพระ ของหมด หมดแล้วค่อยมาใหม่ บอกปิด	20	4.5
ผู้ขายแนะนำให้ไปซื้อร้านอื่น/ ให้คนที่อายุมากกว่ามาซื้อ	20	4.5
ผู้ขายปฏิเสธด้วยคำพูดสุภาพ/อธิบาย/โน้มน้าวใจ/พูดตักเตือน/ซักถาม	16	3.6
ผู้ขายปฏิเสธโดยอ้างว่าขายไม่ได้เพราะจะโดนตำรวจจับ	10	2.2
ผู้ขายใช้คำตำ/ โส/ สายหน้า/ ไม่คิดเงินให้	5	1.1
เคยถูกสอบถามอายุก่อนขายเครื่องตีมแอลกอฮอล์ จากผู้ขายบริเวณรอบ/ ใกล้เคียงสถานศึกษา/เขตโซนนิ่ง (n = 1,729)		
ไม่เคย	1,043	60.3
เคย	686	39.7

พฤติกรรม การซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	จำนวน (n=7,547)	ร้อยละ
เคยถูกขอบัตรประชาชนก่อนขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จากผู้ชาย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (n = 1,729)		
ไม่เคย	1,447	83.7
เคย	282	16.3
ช่วงเวลาที่เคยซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์		
00.01 น. - 03.00 น. (n = 2,250)	210	9.3
03.01 น. - 06.00 น. (n = 2,250)	56	2.5
06.01 น. - 11.00 น. (n = 2,250)	81	3.6
11.01 น. - 14.00 น. (n = 2,250)	239	10.6
14.01 น. - 17.00 น. (n = 2,250)	487	21.6
17.01 น. - 21.00 น. (n = 2,250)	1,387	61.6
21.01 น. - 24.00 น. (n = 2,250)	691	30.7
ช่วงเวลาที่เคยซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บ่อยที่สุด (n=2,043)		
00.01 น. - 03.00 น.	63	3.1
03.01 น. - 06.00 น.	10	0.5
06.01 น. - 11.00 น.	22	1.1
11.01 น. - 14.00 น.	100	4.9
14.01 น. - 17.00 น.	286	14.0
17.01 น. - 21.00 น.	1,161	56.8
21.01 น. - 24.00 น.	401	19.6
ประเภทของเครื่องดื่มที่เคยซื้อในช่วง 12 เดือน		
เหล้า (เหล้าแดง) หงษ์ทอง แสงโสม (n = 2,250)	671	29.8
เหล้าขาว (n = 2,250)	404	18.0
เหล้าปั่น เหล้าป๊อก (n = 2,250)	306	13.6
เบียร์ (n = 2,250)	1,392	61.9
ไวน์ (n = 2,250)	247	11.0

พฤติกรรมกาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	จำนวน (n=7,547)	ร้อยละ
ขาดอง (n = 2,250)	54	2.4
วอดก้า Smirnoff โขจู เหล้าบ๊วย (n = 2,250)	234	10.4
สพายไวน์ น้ำผลไม้ผสมแอลกอฮอล์ (n = 2,250)	799	35.5
ไวน์ฟูลมุน (n = 2,250)	612	27.2
เหล้าแช่ สาโท อุ เหล้าหวาน (chuhi) กระแช่ (n = 2,250)	3	0.1
วิธีเดินทางไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่ใช้บ่อยที่สุด (n = 2,163)		
เดิน	370	17.1
จักรยานยนต์	1,457	67.4
รถยนต์	202	9.3
รถโดยสารประจำทาง	12	0.6
จักรยาน	5	0.2
ฝากเพื่อนซื้อให้	4	0.2
ฝากพ่อแม่ซื้อให้ ผู้ปกครอง พี่น้อง คนที่บ้าน	5	0.2
ไม่ขอระบุวิธีการเดินทางไปซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	108	5.0
ระยะเวลาสั้นที่สุดในการเดินทางจากที่พักไปแหล่งขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (นาที) (n = 2,000)		
ไม่เกิน 3 นาที	510	25.5
4 – 6 นาที	705	35.3
7 นาทีขึ้นไป	785	39.3
Mean (SD)	9.07 (15.54)	
Median (min : max)	5 (1 : 400)	

1.6 ความรู้ การรับรู้ ทศนคติ ความเชื่อมั่นต่อผู้บังคับใช้กฎหมาย การยอมรับ การรับรู้/รับทราบและความคิดเห็นต่อกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และมาตรการกำหนดเขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษา

1) ความรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ในด้านความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ของนักเรียนในภาพรวมพบว่าส่วนมากมีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.0 (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 ความรู้ในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ของนักเรียน (n=7,404)

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ดี	1,387	18.7
ปานกลาง	3,334	45.0
ต่ำ	2,683	36.2

ประเด็นความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตอบถูกต้องมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ การห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในโรงเรียน/สถานศึกษา ร้อยละ 93.0 การห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในโรงพยาบาล สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ร้อยละ 91.9 และการห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในสถานที่ราชการ ร้อยละ 90.6

ส่วนประเด็นความรู้ที่นักเรียนตอบไม่ถูกหรือเข้าใจผิดมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ การไม่อนุญาตให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ในหอพักนักศึกษา ร้อยละ 53.1 ร้านค้าไม่สามารถขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้กับผู้มีอาการมึนเมา ครองสติไม่ได้ ร้อยละ 51.8 และการไม่อนุญาตให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ในเวลา 06.01 – 11.00 น. ร้อยละ 33.2

สำหรับประเด็นความรู้ที่นักเรียนไม่ทราบ มากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ การไม่อนุญาตให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ในเวลา 06.01 – 11.00 น. ร้อยละ 45.3 การไม่อนุญาตให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ในเวลา 14.00 - 17.00 น. ร้อยละ 43.4 และการไม่ให้แสดงภาพสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บริเวณร้านค้า ร้อยละ 38.2 (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 ความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ของนักเรียน โดย
จำแนกรายข้อ (n = 7,404)

ข้อที่	คำถาม	ตอบถูก	ตอบไม่ถูก	ไม่ทราบ
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1	ห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในโรงพยาบาล สถานบริการ สาธารณสุขของรัฐ	6,803 (91.9)	158 (2.1)	443 (6.0)
2	ห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในวัด ศาสนสถาน	6,488 (87.6)	281 (3.8)	635 (8.6)
3	ห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในโรงเรียน/สถานศึกษา	6,882 (93.0)	156 (2.1)	366 (4.9)
4	ห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในสถานที่ราชการ	6,707 (90.6)	189 (2.6)	508 (6.9)
5	ให้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้ในบิมน้ำมัน	2,890 (39.0)	2,316 (31.3)	2,198 (29.7)
6	อนุญาตให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ในหอพักนักศึกษา	1,714 (23.2)	3,933 (53.1)	1,757 (23.7)
7	ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้กับผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปี บริบูรณ์	6,349 (85.8)	499 (6.7)	556 (7.5)
8	ร้านค้าสามารถขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้กับผู้มีอาการมี เมา ครองสติไม่ได้	1,669 (22.5)	3,833 (51.8)	1,902 (25.7)
9	อนุญาตให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ในเวลา 06.01-11.00 น.	1,592 (21.5)	2,459 (33.2)	3,353 (45.3)
10	อนุญาตให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ในเวลา 14.00-17.00 น.	2,996 (40.5)	1,194 (16.1)	3,214 (43.4)
11	ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วัน อาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา	5,270 (71.2)	703 (9.5)	1,431 (19.3)

ข้อที่	คำถาม	ตอบถูก	ตอบไม่ถูก	ไม่ทราบ
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
12	ห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในลักษณะดื่มแล้วมีประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยสิ้นเชิง ทุก 24 ชั่วโมง	4,393 (59.3)	755 (10.2)	2,256 (30.5)
13	ห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยการปรากฏภาพของสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยสิ้นเชิง	3,869 (52.3)	968 (13.1)	2,567 (34.7)
14	ให้แสดงภาพสินค้าหรือบรรจุภัณฑ์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณร้านค้าได้	3,126 (42.2)	1,449 (19.6)	2,829 (38.2)
15	ห้ามการส่งเสริมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรูปแบบต่างๆ เช่น ลด แลก แจก แถม ขายเป็นวง เครื่องอัตโนมัติ	4,348 (58.7)	659 (8.9)	2,397 (32.4)

ในด้านความรู้ด้านมาตรการกำหนดเขตโซนนิ่งการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา ของนักเรียน ในภาพรวมพบว่าส่วนมากมีความรู้ต่ำ ร้อยละ 67.1 (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 ความรู้ด้านมาตรการกำหนดเขตโซนนิ่งการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รอบสถานศึกษา ของนักเรียน (n= 7,283)

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ดี	339	4.7
ปานกลาง	2,060	28.3
ต่ำ	4,884	67.1

ประเด็นความรู้ด้านมาตรการกำหนดเขตโซนนิ่งการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รอบสถานศึกษาที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตอบถูกต้องมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ มาตรการโซนนิ่งการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รอบสถานศึกษามีจุดมุ่งหมายสำคัญคือลดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเยาวชน ร้อยละ 55.6 เขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษา ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ช่วงวันเข้าพรรษา ร้อยละ 53.4 และมาตรการโซนนิ่งการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา มีทั้งในเขตเมืองและเขตชนบททั่วประเทศไทย ร้อยละ 48.8

ส่วนประเด็นความรู้ที่นักเรียนตอบไม่ถูกหรือเข้าใจผิดมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ นักเรียนเข้าใจผิดว่า เขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษา ไม่ได้ห้ามเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปีซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ 33.7 มาตรการโซนนิ่งการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา ทำเฉพาะสถานศึกษา ประเภทมหาวิทยาลัยเท่านั้น ร้อยละ 32.2 และมาตรการโซนนิ่งการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา ควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เฉพาะร้านมินิมาร์ทเท่านั้น ร้อยละ 22.7

สำหรับประเด็นความรู้ที่นักเรียนไม่ทราบ มากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ เขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษา ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ช่วง 14.00-17.00 น. ร้อยละ 53.3 เขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษา ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ช่วงหลังเที่ยงคืนถึงสิบโมงเช้า ร้อยละ 53.3 และมาตรการโซนนิ่งการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รอบสถานศึกษา เป็นกฎหมายควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในทุกประเภทของร้านค้า/จุดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่เฉพาะแต่ร้านมินิมาร์ทเท่านั้น ร้อยละ 43.5 (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 ความรู้ด้านมาตรการกำหนดเขตโซนนิ่งการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาของนักเรียน โดยจำแนกรายข้อ (n = 7,283)

ข้อที่	คำถาม	ตอบถูก	ตอบไม่ถูก	ไม่ทราบ
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1	มาตรการโซนนิ่งการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา เป็นกฎหมายควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านมินิมาร์ทเท่านั้น	2,459 (33.8)	1,655 (22.7)	3,169 (43.5)
2	มาตรการโซนนิ่งการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษามีจุดมุ่งหมายสำคัญคือลดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเยาวชน	4,046 (55.6)	711 (9.8)	2,526 (34.7)
3	มาตรการโซนนิ่งการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นการควบคุมและลดความหนาแน่นของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา	3,295 (45.2)	1,002 (13.8)	2,986 (41.0)

ข้อที่	คำถาม	ตอบถูก	ตอบไม่ถูก	ไม่ทราบ
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
4	มาตรการรณรงค์การขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รอบสถานศึกษา ทำเฉพาะสถานศึกษาประเภท มหาวิทยาลัยเท่านั้น	1,785 (24.5)	2,347 (32.2)	3,151 (43.3)
5	มาตรการรณรงค์การขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รอบสถานศึกษามีทั้งในเขตเมืองและชนบททั่วประเทศไทย	3,552 (48.8)	686 (9.4)	3,045 (41.8)
6	เขตรณรงค์รอบสถานศึกษา <u>ไม่ได้</u> ห้ามเยาวชนอายุต่ำกว่า 20 ปีซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	2,409 (33.1)	2,456 (33.7)	2,418 (33.2)
7	เขตรณรงค์รอบสถานศึกษา ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ช่วง 14.00-17.00 น.	2,340 (32.1)	1,065 (14.6)	3,878 (53.3)
8	เขตรณรงค์รอบสถานศึกษา ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ช่วงหลังเที่ยงคืนถึงสิบโมงเช้า	2,602 (35.7)	797 (10.9)	3,884 (53.3)
9	เขตรณรงค์รอบสถานศึกษา ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ช่วงวันเข้าพรรษา	3,892 (53.4)	586 (8.1)	2,805 (38.5)

2) การรับรู้มาตรการกำหนดเขตพื้นที่รอบสถานศึกษา ของนักเรียน

ในด้านการรับรู้มาตรการกำหนดเขตพื้นที่รอบสถานศึกษาของนักเรียน ในประเด็นที่รับรู้ว่ามีกำหนดให้มีเขตรณรงค์ซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบหรือใกล้สถานศึกษา พบว่าโดยส่วนมาก นักเรียนมีการรับรู้ในเรื่องดังกล่าวในระดับต่ำร้อยละ 56.2 (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 การรับรู้มาตรการกำหนดเขตพื้นที่รอบสถานศึกษา ของนักเรียน ในประเด็นที่รับรู้ว่ามีกำหนดให้มีเขตรณรงค์ซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบหรือใกล้สถานศึกษา (n= 7,167)

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ดี	1,304	18.2
ปานกลาง	1,834	25.6
ต่ำ	4,029	56.2

ในด้านการรับรู้มาตรการกำหนดเขตพื้นที่รอบสถานศึกษาของนักเรียน ในประเด็นที่รับรู้ว่าเป็น “พื้นที่เขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาครอบคลุมรั้วในใบข้าง” พบว่าโดยส่วนมาก นักเรียนมีการรับรู้ในเรื่องดังกล่าวในระดับต่ำร้อยละ 56.5 (ตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 การรับรู้มาตรการกำหนดเขตพื้นที่รอบสถานศึกษาของนักเรียน ในประเด็นที่ว่า “พื้นที่เขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาครอบคลุมรั้วในใบข้าง” (n = 7,177)

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ดี	1,174	16.4
ปานกลาง	1,951	27.2
ต่ำ	4,052	56.5

3) ทศนคติต่อมาตรการกำหนดเขตพื้นที่รอบสถานศึกษาและ พรบ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ของนักเรียน

ในด้านทัศนคติต่อมาตรการกำหนดเขตพื้นที่รอบสถานศึกษาและพรบ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ของนักเรียน โดยภาพรวมพบว่าส่วนมากนักเรียนมีทัศนคติในเรื่องดังกล่าวในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.7 (ตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 ทศนคติต่อมาตรการกำหนดเขตพื้นที่รอบสถานศึกษาและ พรบ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ของนักเรียน (n = 7,147)

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ดี	2,968	41.5
ปานกลาง	3,264	45.7
ต่ำ	915	12.8

ทัศนคติต่อมาตรการกำหนดเขตพื้นที่รอบสถานศึกษาและพรบ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ของนักเรียน ที่อยู่ในระดับปานกลาง มี 3 ใน 5 ข้อ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรพัฒนาให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมากขึ้น ได้แก่เรื่องที่นักเรียนมีทัศนคติว่า 1.พรบ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 สามารถช่วยป้องกันเยาวชนไม่ให้เข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย 2.มาตรการโซนนิ่งรอบสถานศึกษา ช่วยป้องกันเยาวชนไม่ให้เข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย และ 3.พรบ.ควบคุม

เครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 และมาตรการโชนนึ่งรอบสถานศึกษา จะช่วยให้นักเรียนนักศึกษาที่มีพฤติกรรมไม่เกร

ในขณะที่ทัศนคติระดับดี มี 2 ใน 5 ข้อ ในเรื่องที้นักเรียนมีทัศนคติว่า 1.พรบ.ควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 และมาตรการโชนนึ่งรอบสถานศึกษา จะช่วยให้นักเรียนนักศึกษามีโอกาสเรียนจบตามหลักสูตรของสถาบันมากขึ้น และ 2.พรบ.ควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 และมาตรการโชนนึ่งรอบสถานศึกษา จะลดปัญหาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 ทัศนคติต่อมาตรการกำหนดเขตพื้นที่รอบสถานศึกษาและพรบ.ควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ของนักเรียน จำแนกรายข้อ (n = 7,147)

คำถาม	ค่าเฉลี่ย(S.D)	ระดับ
1.พรบ.ควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 สามารถช่วยป้องกันเยาวชนไม่ให้เข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย	3.56 (1.13)	ปานกลาง
2.มาตรการโชนนึ่งรอบสถานศึกษา ช่วยป้องกันเยาวชนไม่ให้เข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย	3.55 (1.13)	ปานกลาง
3.พรบ.ควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 และมาตรการโชนนึ่งรอบสถานศึกษา จะช่วยให้นักเรียนนักศึกษาที่มีพฤติกรรมไม่เกร	3.38 (1.15)	ปานกลาง
4.พรบ.ควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 และมาตรการโชนนึ่งรอบสถานศึกษา จะช่วยให้นักเรียนนักศึกษามีโอกาสเรียนจบตามหลักสูตรของสถาบันมากขึ้น	3.39 (1.15)	ดี
5.พรบ.ควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 และมาตรการโชนนึ่งรอบสถานศึกษา จะลดปัญหาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ	3.39 (1.15)	ดี

4) ความเชื่อมั่นต่อผู้บังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในเขตพื้นที่โชนนึ่งรอบสถานศึกษาของนักเรียน

ในด้านความเชื่อมั่นต่อผู้บังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในเขตพื้นที่โชนนึ่งรอบสถานศึกษาของนักเรียน โดยภาพรวมพบว่าส่วนมากนักเรียนมีทัศนคติในเรื่องดังกล่าวในระดับปานกลาง ร้อยละ 49.0 (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 ความเชื่อมั่นต่อผู้บังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเขตพื้นที่โซนนิ่งรอบสถานศึกษา ของนักเรียน (n = 7,116)

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ดี	2,639	37.1
ปานกลาง	3,485	49.0
ต่ำ	992	13.9

ความเชื่อมั่นของนักเรียนต่อผู้บังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเขตพื้นที่โซนนิ่งรอบสถานศึกษา พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความเชื่อมั่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ไม่เป็นผู้กระทำผิดกฎหมายเสียเอง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 ± 1.15) ดังตารางที่ 28

ตารางที่ 28 ความเชื่อมั่นต่อผู้บังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเขตพื้นที่โซนนิ่งรอบสถานศึกษา จำแนกรายข้อ (n = 7,116)

คำถาม	ค่าเฉลี่ย (S.D)	ระดับ
1.เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน	3.38 (1.13)	ปานกลาง
2.เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรม เสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ	3.39 (1.12)	ปานกลาง
3.เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ไม่เป็นผู้กระทำผิดกฎหมายเสียเอง	3.28 (1.15)	ปานกลาง
4.เจ้าหน้าที่ สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างทันที่	3.35 (1.11)	ปานกลาง

5) การยอมรับต่อมาตรการกำหนดเขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาและพรบ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ของนักเรียน

การยอมรับต่อมาตรการกำหนดเขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาและ พรบ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ของนักเรียน โดยภาพรวมพบว่านักเรียนส่วนมากมีการยอมรับต่อมาตรการดังกล่าวในระดับดี ร้อยละ 68.2 (ตารางที่ 29)

ตารางที่ 29 การยอมรับต่อมาตรการกำหนดเขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาและพรบ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ของนักเรียน (n= 7,157)

ระดับคะแนน	จำนวน	ร้อยละ
ดี	4,880	68.2
ปานกลาง	1,704	23.8
ต่ำ	573	8.0

การยอมรับของนักเรียนต่อมาตรการกำหนดเขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาและพรบ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับดี ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การยอมรับที่จะไม่ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในเวลาห้ามขายตามกฎหมายกำหนด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ± 1.15) ดังตารางที่ 30

ตารางที่ 30 การยอมรับต่อมาตรการกำหนดเขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาและพรบ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ของนักเรียน จำแนกรายข้อ (n= 7,157)

คำถาม	ค่าเฉลี่ย (S.D)	ระดับ
1.จะไม่ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในเวลาห้ามขายตามกฎหมายกำหนด	4.07 (1.15)	ดี
2.จะไม่ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตามร้านขายรอบสถานศึกษา	4.06 (1.16)	ดี
3.จะไม่ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งจากร้านขายในเขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาและนอกเขตโซนนิ่ง	4.01 (1.18)	ดี
4.จะสามารถปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างเคร่งครัด	4.03 (1.15)	ดี

6) การเคยพบเห็นการตี้มแอลกอฮอล์ในสถานศึกษาและการเคยได้ยินมาตรการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ของนักเรียน

ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา นักเรียนเคยเห็นการตี้มเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา ร้อยละ 8.5 จำนวนครั้งที่เคยเห็นงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษาแล้วมีการตี้มเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ภายในสถานศึกษา เฉลี่ย 1.70 ครั้ง (SD=9.50) นักเรียนเคยเห็นการตี้มเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา ส่วนใหญ่เป็นงานเทศกาล งานบุญประเพณี งานเลี้ยงทั่วไป ร้อยละ 39.5 รองลงมาเป็นงานแต่งงาน ร้อยละ 35.2 ตามลำดับ และเคยได้ยินเรื่องมาตรการจัดเขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาหรือมาตรการควบคุมการเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ตามประกาศหรือการประชาสัมพันธ์จากผู้บริหารสถานศึกษาหรืออาจารย์ ร้อยละ 44.5 (ตารางที่ 31)

ตารางที่ 31 การเคยพบเห็นการตี้มแอลกอฮอล์ในสถานศึกษาและการเคยได้ยินมาตรการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ของนักเรียน

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
เคยเห็นการตี้มเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษาในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา (n =7,191)		
ไม่เคย	6,577	91.5
เคย	614	8.5
จำนวนครั้งที่เคยเห็นงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษาแล้วมีการตี้มเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ภายในสถานศึกษาในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา (n =7,191)		
Mean (SD)	1.70 (9.50)	
Median (min : max)	0 (0 : 365)	
งานหรือกิจกรรมของสถานศึกษาแล้วมีการตี้มเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ (n = 3,262)		
งานกีฬาสี	250	7.7
งานเลี้ยงรุ่นหรือจบการศึกษา	512	15.7
งานแต่งงาน	1,149	35.2
งานสังสรรค์ของครู หรือพบเห็นครูทานที่บ้านพักหรือบริเวณงานเลี้ยงในโรงเรียน	16	0.5
งานเทศกาล งานบุญประเพณี งานเลี้ยงทั่วไป	1,301	39.9

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ
อื่นๆ เช่น นักเรียนแอบดื่ม งานเข้าค่ายโรงเรียน	34	1.0
การเคยได้ยินเรื่องมาตรการจัดเขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาหรือมาตรการควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามประกาศหรือการประชาสัมพันธ์จากผู้บริหารสถานศึกษาหรืออาจารย์ (n = 7,110)		
ไม่เคย	3,944	55.5
เคย	3,166	44.5

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษาของนักเรียน

ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ กับการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนบริเวณรอบสถานศึกษา (ในรอบ 1 ปี) โดยวิเคราะห์แบบ Bivariate ด้วยสถิติ Logistic Regression พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในปัจจัยด้านภูมิลาเนา (ภูมิภาค) เพศ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง ระดับการศึกษา สาขา/แผนการศึกษาหลักที่เรียน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน/เงินที่ได้มาเพื่อใช้จ่ายต่อเดือน การเคยเข้ารับบริการสุขภาพในสถานพยาบาล/ห้องพยาบาลในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา สถานบริการที่เข้ารับบริการสุขภาพในสถานพยาบาล/ห้องพยาบาลในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา จำนวนเพื่อนในห้องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวัน ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวันมากที่สุด การเคยใช้สารเสพติดอื่น บุคลิกภาพทางอารมณ์ ระดับความเครียด การควบคุมอาหาร ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา การรับประทานอาหารที่มีใยอาหารจากผักและผลไม้ การรับประทานขนมขบเคี้ยว การรับประทานน้ำอัดลม(สูตรปกติมีน้ำตาล) การรับประทานเครื่องดื่มผสมน้ำตาล การรับประทานอาหารจานด่วนแบบตะวันตก การใช้แรงเคลื่อนไหวระดับปานกลางและระดับสูง จำนวนชั่วโมงการทำงานบ้านต่อวัน จำนวนชั่วโมงการนั่งต่อวัน ความรู้ในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 การรับรู้มาตรการกำหนดเขตพื้นที่รอบสถานศึกษา ในประเด็นที่รับรู้ไว้ “มีการกำหนดให้มีเขตโซนนิ่งซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบหรือใกล้สถานศึกษา” และ “พื้นที่เขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาครอบคลุมร้านใดบ้าง” การยอมรับต่อมาตรการกำหนดเขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาและ พรบ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 การเคยเห็นการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษาในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา ประเภทงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษาที่พบเห็นการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการเคยได้ยินเรื่องมาตรการจัดเขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาหรือมาตรการควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามประกาศหรือการประชาสัมพันธ์จากผู้บริหารสถานศึกษาหรืออาจารย์ (ตารางที่ 32)

ตารางที่ 32 ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆกับการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน บริเวณรอบสถานศึกษา (ในรอบ 1 ปี) โดยวิเคราะห์แบบ Bivariate ด้วยสถิติ Logistic Regression

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละการซื้อเครื่องดื่ม alc.	Odds ratio	95%CI	p-value
ภูมิลำเนา (ภูมิภาค)					<0.001
ภาคเหนือ	1,042	18.33	1		
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1,217	38.87	2.83	2.33, 3.44	
ภาคกลาง	3,017	18.50	1.01	0.84, 1.21	
ภาคตะวันออก	609	23.97	1.40	1.10, 1.79	
ภาคใต้	1,662	19.55	1.08	0.89, 1.32	
สังกัดของสถานศึกษา					0.80
ภาครัฐ	5,201	22.51	1		
ภาคเอกชน	2,346	22.25	0.98	0.88, 1.11	
เพศ					<0.001
ชาย	2,776	25.25	1		
หญิง	4,756	20.84	0.78	0.70, 0.87	
อายุ	7,535		1.33	1.26, 1.41	<0.001
น้ำหนัก	7,444		1.004	1.00, 1.01	0.0047
ส่วนสูง	7,453		1.017	1.01, 1.02	<0.001
ระดับการศึกษา					<0.001
มัธยมศึกษาปีที่ 4	2,825	18.51	1		
มัธยมศึกษาปีที่ 5	2,470	22.67	1.29	1.13, 1.48	
มัธยมศึกษาปีที่ 6	2,241	27.22	1.64	1.44, 1.88	
สาขา/แผนการศึกษาหลักที่เรียน					<0.001
วิทย์-คณิต	5,096	19.53	1		
ศิลป์-คำนวณ	549	22.95	1.23	0.99, 1.52	

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละการ ซื้อเครื่องดื่ม alc.	Odds ratio	95%CI	p-value
ศิลป์-ภาษา	907	30.21	1.78	1.52, 2.09	
ศิลป์-สังคม	245	30.61	1.82	1.37, 2.41	
ศิลป์-ทั่วไป	489	30.47	1.81	1.47, 2.22	
กีฬา พละ	60	40.00	2.75	1.63, 4.63	
ทวิศึกษา	109	34.86	2.21	1.48, 3.29	
ดนตรี ศิลปะการแสดง	21	8.70	0.43	0.10, 1.87	
วิทย์-กีฬา	23	19.53	0.39	0.09, 1.68	
นิติศาสตร์-รัฐศาสตร์ และทหาร	6	22.95	1.0	-	
เกรดเฉลี่ยเทอมล่าสุด (GPA)	7,079		0.55	0.64, 1.74	0.34
เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX)	6,510		0.51	0.63, 1.98	0.47
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน/เงินที่ได้มาเพื่อ ใช้จ่ายต่อเดือน					<0.001
น้อยกว่า 1,500 บาท	1,529	20.86	1		
1,500 – 3,000 บาท	3,902	22.30	1.09	0.94, 1.26	
มากกว่า 3,000 บาท	1,307	27.31	1.43	1.20, 1.70	
สถานที่พัก					0.092
บ้านพักของผู้ปกครอง ประกอบด้วย บ้านพักราชการ ทหาร ครู ตำรวจอพาร์ทเมนต์ แฟลต คอนโด บ้านส่วนตัว	5,659	21.86	1		
บ้านญาติ บ้านตายาย บ้านป่า ลุง ปู่ พี่เขย พี่สาว	563	23.45	1.09	0.89, 1.34	
บ้านเช่า หอพักนอกโรงเรียน	368	24.73	1.17	0.92, 1.50	
หอพัก พักในโรงเรียนประจำ โรงเรียน สถานสงเคราะห์เด็ก	867	25.84	1.25		

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละการ ซื้อเครื่องดื่ม alc.	Odds ratio	95%CI	p-value
มูลนิธิ บ้านเด็กกำพร้า บ้าน อุปถัมภ์ โรงเรียนสอนคนตาบอด หอพักนักกีฬา				1.06, 1.47	
ที่พักโรงงาน/ที่ทำงาน บ้านเช่า แก่ ห้องพักคนงาน	15	20.00	0.89	0.25, 3.17	
อื่นๆ บ้านเพื่อน อาศัยเข้าอยู่ วัด อยู่กับโค้ช อยู่กับครู บ้านเนรคา มิลเลียน บ้านพักครู โรงแรม	29	13.79	0.57	0.20, 1.65	
การเคยเข้ารับบริการสุขภาพใน สถานพยาบาล/ห้องพยาบาลใน รอบ 12 เดือนที่ผ่านมา					0.002
ไม่เคย	5,638	21.66	1		
เคย	1,812	25.11	1.21	1.07, 1.37	
สถานบริการที่เข้ารับบริการสุขภาพ ในสถานพยาบาล/ห้องพยาบาลใน รอบ 12 เดือนที่ผ่านมา (n=1,812)					0.008
โรงพยาบาลของรัฐ	1,012	25.34	1		
รพ.สต./ศูนย์สุขภาพชุมชน	99	35.64	1.63	1.06, 2.51	
โรงพยาบาลเอกชน/คลินิกเอกชน	608	25.24	0.99	0.79, 1.25	
สถานพยาบาลของรัฐและเอกชน	5	0.00	1.00	-	
สถานพยาบาลภายในสถานศึกษา	64	12.5	0.42	0.20, 0.89	
จำนวนเพื่อนในท้องถิ่นเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์	6,285		1.06	1.05, 1.07	<0.001
พฤติกรรมการสูบบุหรี่					<0.001
ไม่เคยเลย	6,861	19.07	1		

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละการ ซื้อเครื่องดื่ม alc.	Odds ratio	95%CI	p-value
สูบบุหรี่	120	74.17	12.19	8.06, 18.42	
เคยสูบบุหรี่แต่เลิกแล้ว	507	57.00	5.63	4.67, 6.78	
ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวัน	493		1.14	1.04, 1.25	<0.001
การเคยใช้สารเสพติดอื่น					<0.001
ไม่เคยใช้สารเสพติด	7,322	21.60	1		
เคย/ทดลองเสพ	143	66.43	7.18	5.05, 10.21	
บุคลิกภาพทางอารมณ์					<0.001
อารมณ์ดี ไม่เครียด	1,843	26.85	1		
ปกติ	5,067	21.02	0.72	0.64, 0.82	
ค่อนข้างจริงจัง	576	21.14	0.73	0.58, 0.91	
ระดับความเครียด	7,461		1.03	1.01, 1.06	0.009
การควบคุมอาหาร ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา					<0.001
เพิ่มน้ำหนัก	709	30.48	1		
ลดน้ำหนัก	3,343	24.62	0.75	0.62, 0.89	
ไม่เคยควบคุมน้ำหนัก	3,419	18.82	0.53	0.44, 0.63	
จำนวนมื้อของอาหารที่ท่านอยู่ที่ โรงเรียนในรอบ 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา	7,243		0.99	0.97, 1.01	0.42
การรับประทานข้าวกล้อง/ข้าวขาว ผสมข้าวกล้อง					0.77
น้อยกว่า 3 ครั้ง/สัปดาห์	5,128	22.33	1		
มากกว่าหรือเท่ากับ 3 ครั้ง/ สัปดาห์	2,186	22.63	1.01	0.90, 1.15	
การรับประทานอาหารที่มีใยอาหาร จากผักและผลไม้					0.027

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละการ ซื้อเครื่องดื่ม alc.	Odds ratio	95%CI	p-value
น้อยกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์	2,857	23.65	1		
มากกว่าหรือเท่ากับ 3 ครั้ง	4,476	21.44	0.88	0.79, 0.99	
การรับประทานนมและผลิตภัณฑ์ จากนม					0.0613
น้อยกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์	2,762	23.35	1		
มากกว่าหรือเท่ากับ 3 ครั้ง	4,541	21.47	0.90	0.80, 1.00	
การรับประทานขนมขบเคี้ยว					<0.001
น้อยกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์	4,090	20.40	1		
มากกว่าหรือเท่ากับ 3 ครั้ง	3,241	24.51	1.27	1.13, 1.41	
การรับประทานน้ำอัดลม (สูตรปกติ มีน้ำตาล)					<0.001
น้อยกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์	5,237	19.01	1		
มากกว่าหรือเท่ากับ 3 ครั้ง	2,085	30.56	1.87	1.67, 2.10	
การรับประทานเครื่องดื่มผสม น้ำตาล เช่น ชาเขียว กาแฟเย็น น้ำ สมุนไพร					<0.001
น้อยกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์	4,724	19.94	1		
มากกว่าหรือเท่ากับ 3 ครั้ง	2,597	26.48	1.45	1.29, 1.62	
การรับประทานอาหารจานด่วน แบบตะวันตก เช่น พิซซ่า					<0.001
น้อยกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์	6,339	21.13	1		
มากกว่าหรือเท่ากับ 3 ครั้ง	966	29.75	1.58	1.36, 1.84	
การรับประทานอาหารประเภททอด เช่น ไก่ทอด หมูทอด					0.096
น้อยกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์	4,017	21.54	1		

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละการ ซื้อเครื่องดื่ม alc.	Odds ratio	95%CI	p-value
มากกว่าหรือเท่ากับ 3 ครั้ง	3,317	23.16	1.10	0.98, 1.23	
การใช้แรงเคลื่อนไหวระดับต่ำ เช่น การเดินอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อย 10 นาที					0.081
น้อยกว่า 7 ครั้งต่อสัปดาห์	4,109	22.51	1		
มากกว่าหรือเท่ากับ 7 ครั้งต่อ สัปดาห์	2,585	24.36	1.11	0.99, 1.24	
การใช้แรงเคลื่อนไหว ระดับปาน ปานกลาง เช่น การก้าวเดินเร็ว ถีบ จักรยาน การยกถือของเบาๆ นาน กว่า 20 นาทีขึ้นไป					<0.001
น้อยกว่า 7 ครั้งต่อสัปดาห์	4,947	21.97	1		
มากกว่าหรือเท่ากับ 7 ครั้งต่อ สัปดาห์	1,578	27.63	1.36	1.19, 1.54	
การใช้แรงเคลื่อนไหวระดับสูง เช่น ยกหรือแบกของหนักๆ ออกกำลัง ด้วยการวิ่ง/เดินแอโรบิค นานกว่า 20 นาทีขึ้นไป					<0.001
น้อยกว่า 7 ครั้งต่อสัปดาห์	4,925	22.91	1		
มากกว่าหรือเท่ากับ 7 ครั้งต่อ สัปดาห์	1,125	30.82	1.50	1.30, 1.73	
จำนวนชั่วโมงการนอนต่อวัน					0.16
น้อยกว่า 8 ชั่วโมง	3,841	22.05	1		
มากกว่าหรือเท่ากับ 8 ชั่วโมง	3,419	23.43	1.08	0.97, 1.21	

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละการ ซื้อเครื่องดื่ม alc.	Odds ratio	95%CI	p-value
จำนวนชั่วโมงการทำงานที่บ้านต่อ วัน					<0.001
น้อยกว่า 2 ชั่วโมง	1,508	30.85	1		
2- 3 ชั่วโมง	4,223	21.52	0.61	0.54, 0.70	
ตั้งแต่ 4 ชั่วโมงขึ้นไป	1,495	18.04	0.49	0.42, 0.59	
จำนวนชั่วโมงการยืนต่อวัน					0.57
น้อยกว่า 8 ชั่วโมง	6,658	23.29	1		
มากกว่าหรือเท่ากับ 8 ชั่วโมง	320	24.69	1.08	0.83, 1.40	
จำนวนชั่วโมงการนั่งต่อวัน					<0.001
0-1 ชั่วโมง	591	33.9	1		
2-3 ชั่วโมง	1,881	24.6	0.64	0.52,0.78	
4-5 ชั่วโมง	1,800	24.4	0.63	0.51, 0.77	
6-7 ชั่วโมง	1,020	22.4	0.56	0.45, 0.71	
ตั้งแต่ 8 ชั่วโมงขึ้นไป	1,824	16.3	0.38	0.31, 0.47	
ความรู้ในพระราชบัญญัติควบคุม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551					<0.001
ต่ำ	2,683	24.04	1		
ปานกลาง	3,334	23.10	0.95	0.84, 1.07	
ดี	1,387	18.60	0.72	0.61, 0.85	
ความรู้ด้านมาตรการกำหนดเขต โซนนิ่งการขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ รอบสถานศึกษา พ.ศ. 2551					0.002
ต่ำ	4,884	22.38	1		
ปานกลาง	2,060	24.13	1.10	0.98, 1.25	

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละการ ซื้อเครื่องดื่ม alc.	Odds ratio	95%CI	p-value
ดี	339	15.93	0.66	0.49, 0.89	
การรับรู้มาตรการกำหนดเขตพื้นที่ รอบสถานศึกษาของนักเรียน ใน ประเด็นที่รับรู้ว่ามี “มีการกำหนดให้มี เขตโซนนิ่งซื้อขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์บริเวณรอบหรือใกล้ สถานศึกษา”					<0.001
ต่ำ	16.36	4,029	1		
ปานกลาง	29.01	1,834	2.09	1.83, 2.38	
ดี	32.75	1,304	2.49	2.16, 2.87	
การรับรู้มาตรการกำหนดเขตพื้นที่ รอบสถานศึกษาของนักเรียน ใน ประเด็นที่รับรู้ว่ามี “พื้นที่เขตโซนนิ่ง รอบสถานศึกษาครอบคลุมร้าน ใดบ้าง”					<0.001
ต่ำ	4,052	15.87	1		
ปานกลาง	1,951	28.60	2.12	1.87, 2.42	
ดี	1,174	35.60	2.93	2.53, 3.39	
ทัศนคติต่อมาตรการกำหนดเขต พื้นที่รอบสถานศึกษาและ พรบ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551					0.11
ต่ำ	915	22.3	1		
ปานกลาง	3,264	21.63	0.96	0.81, 1.15	
ดี	2,968	23.82	1.09	0.91, 1.30	

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละการ ซื้อเครื่องตัด alc.	Odds ratio	95%CI	p-value
ความเชื่อมั่นต่อผู้บังคับใช้กฎหมาย ควบคุมเครื่องตัดแอลกอฮอล์ในเขต พื้นที่โซนนิ่งรอบสถานศึกษา					0.53
ต่ำ	992	23.49	1		
ปานกลาง	3,485	22.07	0.92	0.78, 1.09	
ดี	2,639	23.00	0.97	0.82, 1.16	
การยอมรับต่อมาตรการกำหนดเขต โซนนิ่งรอบสถานศึกษาและ พรบ. ควบคุมเครื่องตัดแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551					<0.001
ต่ำ	573	26.18	1		
ปานกลาง	1,704	34.21	1.47	1.19, 1.81	
ดี	4,880	18.20	0.63	0.51, 0.77	
การเคยเห็นการตัดเครื่องตัด แอลกอฮอล์ในงานหรือกิจกรรมของ สถานศึกษาในช่วง 12 เดือนที่ผ่าน มา					<0.001
ไม่เคย	6,577	21.51	1		
เคย	614	33.88	1.87	1.57, 2.23	
จำนวนครั้งที่เคยเห็นงานหรือ กิจกรรมของสถานศึกษาแล้วมีการ ตัดเครื่องตัดแอลกอฮอล์ภายใน สถานศึกษาในช่วง 12 เดือนที่ผ่าน มา	3,136		1.005	0.99, 1.01	0.22

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละการ ซื้อเครื่องดื่ม alc.	Odds ratio	95%CI	p-value
ประเภทงานหรือกิจกรรมของ สถานศึกษาที่พบเห็นการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์					<0.001
งานกีฬา	250	40.40	1		
งานเลี้ยงรุ่นหรือจบการศึกษา	512	39.84	0.98	0.72, 1.33	
งานแต่งงาน	1,149	22.63	0.43	0.32, 0.58	
งานสังสรรค์ของครู หรือพบเห็น ครูทานที่บ้านพักหรือบริเวณงาน เลี้ยงในโรงเรียน	16	18.75	0.34	0.09, 1.23	
งานเทศกาล งานบุญประเพณี งานเลี้ยงทั่วไป	1,301	28.75	0.60	0.45, 0.79	
อื่นๆ นักเรียนแอบดื่ม งานเข้า ค่ายโรงเรียน	34	23.53	0.45	0.20, 1.04	
การเคยได้ยินเรื่องมาตรการจัดเขต โซนนิ่งรอบสถานศึกษาหรือ มาตรการควบคุมการเข้าถึง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามประกาศ หรือการประชาสัมพันธ์จาก ผู้บริหารสถานศึกษาหรืออาจารย์					0.012
ไม่เคย	3,944	21.42	1		
เคย	3,166	23.94	1.15	1.03, 1.29	

หมายเหตุ เครื่องหมาย “-” ในที่นี้คือ ข้อมูลจากโปรแกรมการวิเคราะห์ทางสถิติไม่สามารถวิเคราะห์ผลให้ค่าที่ต้องการได้อันเนื่องมาในการแบ่งกลุ่มย่อยบางกลุ่มมีจำนวนตัวอย่างหรือเหตุการณ์ที่สนใจน้อยเกินไป

เมื่อควบคุมปัจจัยที่มีอิทธิพลร่วมในทางสถิติแล้ว พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือน/เงินที่ได้มาเพื่อใช้จ่ายต่อเดือน การเคยเข้ารับบริการสุขภาพในสถานพยาบาล/ห้องพยาบาลในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา

ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวัน การเคยใช้สารเสพติดอื่น การรับประทานอาหารจานด่วนแบบตะวันตก การรับรู้มาตรการกำหนดเขตพื้นที่รอบสถานศึกษา ในประเด็นที่รับรู้ว่ามีกำหนดให้มีเขตโซนนิ่งซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบหรือใกล้สถานศึกษา” การรับรู้มาตรการกำหนดเขตพื้นที่รอบสถานศึกษา ในประเด็นที่รับรู้ว่ามีพื้นที่เขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาครอบคลุมร้านไต่บั้ง” และการยอมรับต่อมาตรการกำหนดเขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาและ พบ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 มีผลต่อการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน บริเวณรอบสถานศึกษา (ในรอบ 1 ปี) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยต่างๆ สามารถร่วมกันอธิบายโอกาสเกิดพฤติกรรมซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บริเวณรอบสถานศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ร้อยละ 58.1 (ตารางที่ 33) ซึ่งสามารถแปลผลรายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บริเวณรอบสถานศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ดังนี้

1) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน/เงินที่ได้มาเพื่อใช้จ่ายต่อเดือน โดยนักเรียนที่มีเงินที่ได้มาเพื่อใช้จ่ายต่อเดือนมากกว่า 3,000 บาท จะมีโอกาสซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บริเวณรอบสถานศึกษา มากกว่านักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนเงินที่ได้มาเพื่อใช้จ่ายต่อเดือนน้อยกว่า 1,500 บาท เป็น 1.99 เท่า (Adjusted OR = 1.99, 95%CI: 1.00, 4.02)

2) การเคยเข้ารับบริการสุขภาพในสถานพยาบาล/ห้องพยาบาลในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา โดยนักเรียนที่เคยเข้ารับบริการสุขภาพในสถานพยาบาล/ห้องพยาบาลในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา มีโอกาสซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษา มากกว่านักเรียนที่ไม่เคย เป็น 1.42 เท่า (Adjusted OR = 1.42, 95%CI: 1.00, 2.43)

3) ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวัน โดยพบว่า นักเรียนที่มีสูบบุหรี่ต่อวันเพิ่มขึ้นทุก 1 มวน จะมีโอกาสซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษาเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.0 (Adjusted OR = 1.07, 95%CI: 1.00, 1.20)

4) การเคยใช้สารเสพติดอื่น โดยพบว่านักเรียนที่เคยหรือทดลองเสพยาเสพติดจะมีโอกาสซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษา มากกว่านักเรียนที่ไม่เคย เป็น 4.83 เท่า (Adjusted OR = 4.83, 95%CI: 1.90, 12.24)

5) การรับประทานอาหารจานด่วนแบบตะวันตก โดยพบว่านักเรียนที่ทานอาหารจานด่วนแบบตะวันตก จะมีโอกาสซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบสถานศึกษา มากกว่านักเรียนที่ไม่เคย เป็น 2.47 เท่า (Adjusted OR = 2.47, 95%CI: 1.22, 5.00)

6) การรับรู้มาตรการกำหนดเขตพื้นที่รอบสถานศึกษาของนักเรียน โดยนักเรียนที่รับรู้ว่ามีกำหนดให้มีเขตโซนนิ่งซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณรอบหรือใกล้สถานศึกษา” ในระดับดี

จะมีโอกาสซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บริเวณรอบสถานศึกษา มากกว่านักเรียนที่มีการรับรู้ในระดับต่ำ เป็น 6.11 เท่า (Adjusted OR = 6.11, 95%CI: 2.06, 18.13) และนักเรียนรับรู้ที่ “พื้นที่เขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาครอบคลุมร้านไต้บั้ง” ในระดับปานกลาง จะมีโอกาสซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บริเวณรอบสถานศึกษา มากกว่านักเรียนที่มีการรับรู้ในระดับต่ำ เป็น 2.00 เท่า (Adjusted OR = 2.00, 95%CI: 1.00, 4.59)

7) การยอมรับต่อมาตรการกำหนดเขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาและ พรบ.ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 โดยนักเรียนที่มีการยอมรับ ในระดับดี จะมีโอกาสซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บริเวณรอบสถานศึกษา น้อยกว่านักเรียนที่มีการยอมรับในระดับต่ำ ที่ร้อยละ 50.0 (Adjusted OR = 0.50, 95%CI: 0.24, 0.99)

ตารางที่ 33 ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ต่อการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน บริเวณรอบสถานศึกษา (ในรอบ 1 ปี)โดยการวิเคราะห์แบบ Multivariate ด้วยสถิติ Multiple Logistic Regression

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ การซื้อ เครื่องดื่ม alc.	Crude OR	Adjusted OR*	95%CI	p- value
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน/เงินที่ได้มา เพื่อใช้จ่ายต่อเดือน						<0.001
น้อยกว่า 1,500 บาท	1,529	20.86	1	1		
1,500 – 3,000 บาท	3,902	22.30	1.09	1.42	0.78, 2.57	
มากกว่า 3,000 บาท	1,307	27.31	1.43	1.99	1.00, 4.02	
การเคยเข้ารับบริการสุขภาพใน สถานพยาบาล/ห้องพยาบาลใน รอบ 12 เดือนที่ผ่านมา						0.026
ไม่เคย	5,638	21.66	1	1		
เคย	1,812	25.11	1.21	1.42	1.00, 2.43	
ปริมาณการสูบบุหรี่ต่อวัน	493		1.14	1.07	1.00, 1.20	<0.001
การเคยใช้สารเสพติดอื่น						<0.001

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ การซื้อ เครื่องดื่ม alc.	Crude OR	Adjusted OR*	95%CI	p- value
ไม่เคยใช้สารเสพติด	7,322	21.60	1	1		
เคย/ทดลองเสพ	143	66.43	7.18	4.83	1.90, 12.24	
การรับประทานอาหารจานด่วน แบบตะวันตก เช่น พิซซ่า						<0.001
น้อยกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์	6,339	21.13	1	1		
มากกว่าหรือเท่ากับ 3 ครั้ง	966	29.75	1.58	2.47	1.22, 5.00	
การรับรู้มาตรการกำหนดเขตพื้นที่ รอบสถานศึกษาของนักเรียน ใน ประเด็นที่รับรู้ว่ามี เขตโซนนิ่งซื้อขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์บริเวณรอบหรือใกล้ สถานศึกษา						0.002
ต่ำ	16.36	4,029	1	1		
ปานกลาง	29.01	1,834	2.09	1.98	0.85, 4.61	
ดี	32.75	1,304	2.49	6.11	2.06, 18.13	
การรับรู้มาตรการกำหนดเขตพื้นที่ รอบสถานศึกษาของนักเรียน ใน ประเด็นที่รับรู้ว่ามี รอบสถานศึกษาครอบคลุมร้าน ไต่บ้าง						0.023
ต่ำ	4,052	15.87	1	1		
ปานกลาง	1,951	28.60	2.12	2.00	1.00, 4.59	
ดี	1,174	35.60	2.93	0.71	0.25, 2.00	

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ การซื้อ เครื่องตี alc.	Crude OR	Adjusted OR*	95%CI	p- value
การยอมรับต่อมาตรการกำหนดเขต โซนนิ่งรอบสถานศึกษาและ พรบ. ควบคุมเครื่องตีแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551						0.037
ต่ำ	573	26.18	1	1		
ปานกลาง	1,704	34.21	1.47	1.47	0.68, 3.20	
ดี	4,880	18.20	0.63	0.50	0.24, 0.99	

หมายเหตุ *Adjusted OR= ค่า Odds Ratio ที่ได้จากการวิเคราะห์โดยใช้สถิติควบคุมตัวแปรที่มีอิทธิพลร่วมทุกตัวในตาราง โดยค่า $R^2 = 0.5805$

3. ผลการศึกษากระบวนการและผลลัพธ์ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐและภาคประชาสังคม ในการกำกับให้ จุดขายเครื่องตีแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาปฏิบัติตามมาตรการกำหนดเขตโซนนิ่ง

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐและภาคประชาสังคม ที่รับผิดชอบเรื่องการควบคุม
การขายเครื่องตีแอลกอฮอล์หรือการบังคับใช้พรบ.ควบคุมเครื่องตีแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ใน 5 ภูมิภาค
ของประเทศไทย ภูมิภาคละ 1 จังหวัด ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย อาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ
งานที่เกี่ยวข้องในสถาบันการศึกษา เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาคประชาสังคมจาก
สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่สรรพสามิต และเจ้าหน้าที่
ตำรวจ รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูล 37 คน มีรายละเอียดดังตารางที่ 34

ตารางที่ 34 จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ในแต่ละหน่วยงาน จำแนกรายภูมิภาค

ผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละหน่วยงาน	ภูมิภาค (จำนวนคน)					รวม
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ตะวันออก	ใต้	เหนือ	กลาง	
อาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานที่ เกี่ยวข้องในสถาบันการศึกษา	3	3	2	2	2	12
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	2	2	1	1	1	7

ผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละหน่วยงาน	ภูมิภาค (จำนวนคน)					รวม
	ตะวันออก เฉียงเหนือ	ตะวันออก	ใต้	เหนือ	กลาง	
ภาคประชาสังคมจากสำนักงานเครือข่าย องค์กรงดเหล้า (สคล.)	1	-	1	1	1	4
เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง	1	1	1	1	1	5
เจ้าหน้าที่สรรพสามิต	1	1	1	1	1	5
เจ้าหน้าที่ตำรวจ	1	1	1	-	1	4
รวม	9	8	7	6	7	37

1) วิธีการกำกับการปฏิบัติตามมาตรการกำหนดเขตพื้นที่ (Zoning) ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา

1.1) กระบวนการกำหนดเขตพื้นที่ (Zoning)

กระบวนการกำหนดเขตพื้นที่ทั้ง 5 จังหวัดที่ศึกษามีจุดเริ่มต้นการทำงานที่ระดับจังหวัดเหมือนกัน แต่การกำหนดองค์ประกอบในคณะทำงานและวิธีการทำงานแตกต่างกัน มีทั้งรูปแบบที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษามีส่วนร่วมในการขีดเส้นรอบพื้นที่ตนเองและรูปแบบหน่วยงานระดับจังหวัดเป็นผู้กำหนดให้และโรงเรียนรับทราบภายหลัง

การแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อกำหนดเขตพื้นที่ (zoning) ทั้ง 5 จังหวัดมีความคล้ายคลึงกัน มีคณะทำงานทั้งระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่นแต่หน่วยงานที่ร่วมเป็นคณะทำงาน ในระดับจังหวัดมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานและสรรพสามิตพื้นที่เป็นฝ่ายเลขานุการ แต่ละจังหวัดมีจำนวนหน่วยงานเข้าร่วมที่แตกต่างกันแล้วแต่การออกแบบของแต่ละจังหวัด เช่น คณะทำงานจังหวัดบางจังหวัด ประกอบด้วยสรรพสามิตพื้นที่ สาธารณสุขจังหวัด ฝ่ายปกครอง ในขณะที่บางจังหวัด มี กอ.รมน. ร่วมเป็นคณะทำงานด้วย ในระดับอำเภอของทั้ง 5 จังหวัดมีนายอำเภอเป็นประธานคณะทำงานระดับอำเภอ ทำการรวบรวมข้อมูลจากในพื้นที่เพื่อส่งข้อมูลต่อไปให้คณะทำงานระดับจังหวัด

การกำหนดเขตพื้นที่รอบสถานศึกษาที่เป็นดุลพินิจของแต่ละพื้นที่ เนื่องจากกฎหมายไม่ได้มีการกำหนดความใกล้-ไกลไว้อย่างชัดเจน แม้ว่าจะมีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดสถานที่หรือบริเวณห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา พ.ศ.2558 ซึ่งประกาศไว้ ณ วันที่ 20 กรกฎาคม 2558 ที่มีข้อความกำหนดไม่ให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณซึ่งอยู่ในระยะ 300 เมตร แต่พื้นที่ไม่ได้กำหนดระยะทางความใกล้สถานศึกษาตามประกาศดังกล่าวในทุกพื้นที่ พบว่ามี

เพียงจังหวัดเดียวใน 5 จังหวัดที่ให้ข้อมูลว่ามีการนำระยะ 300 เมตรมาเป็นเกณฑ์การกำหนดเขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษา

1.2) แนวทางการปฏิบัติตามมาตราการกำหนดเขตพื้นที่ของสถานศึกษา

เนื่องจาก ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดสถานที่หรือบริเวณห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา พ.ศ. 2558 และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 22/2558 ปรากฏข้อความเพียงว่า “ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา หรือหอพักบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา” จึงทำให้สรรพสามิตมีความลำบากในการนิยามความหมายของคำว่า “ใกล้เคียง” ว่ามีระยะห่างมากน้อยเพียงใด ทั้ง 5 จังหวัดให้สถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดระยะห่างเพราะตระหนักว่าสถานศึกษาเป็นผู้ที่จะสามารถกำหนดระยะห่างที่จะมีผลต่อความเสี่ยงในการเข้าถึงแอลกอฮอล์ได้ดีที่สุดตามสภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชนนั้นๆ คณะทำงานระดับพื้นที่เป็นผู้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานท้องถิ่นคิดร่วมกับสถานศึกษาและชุมชน แล้วจึงนำกลับไปประชุมร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดอีกครั้ง

“ที่[ชื่อจังหวัด] ให้แต่ละโรงเรียนกำหนดโซนนิ่งมาให้ ... เพราะสรรพสามิตไม่สามารถนั่งเทียนบอกจุดเสี่ยงได้ แต่โรงเรียนจะรู้อยู่แล้วว่าตรงไหนเสี่ยง แล้วโรงเรียนกำหนดจุดเสี่ยงให้ บางโรงเรียนมองว่าเสี่ยงด้านเดียว บางเส้นไม่เสี่ยง เส้นไหนหรือโซนไหน ขายสุรา เด็กรวมตัวกันตรงไหน”

ผลการศึกษา พบว่า สถานศึกษาใน 5 จังหวัด ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการกำหนดพื้นที่บริเวณสถานศึกษา เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจะพบว่าสถานศึกษามีแนวทางในการกำหนดระยะห่างที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับการประเมินความเสี่ยงของตนเองและแนวทางการกำหนดที่ได้รับจากคณะทำงานระดับจังหวัด เช่น ระยะห่าง สถานที่ที่ไม่เหมาะสำหรับเด็ก แหล่งมั่วสุ่มมอมเมา แหล่งที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน โดยสถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการกำหนดเขตพื้นที่และส่งข้อมูลกลับไปยังเขตพื้นที่การศึกษา การตอบกลับข้อมูลการกำหนดเขตพื้นที่มี 2 รูปแบบใหญ่ คือ 1) การขีดแผนที่โดยผู้เชี่ยวชาญช่วยทำแผนที่จากเทศบาลหรือสรรพสามิตเขต หรือ 2) การส่งกลับเป็นคำบรรยายสภาพพื้นที่ว่ากำหนดให้แต่ละทิศไปถึงบริเวณใด เจ้าหน้าที่ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งให้ความเห็นต่อสถานศึกษาที่ไม่ขีดโซนนิ่งให้ว่า

“มีบางโรงเรียนที่ไม่ขีด คือ กำหนดโซนนิ่งคิดเร็ว[สถานศึกษา] เหตุผลที่ไม่ขีดมี 2 อย่าง คือ 1) [บริเวณนั้น]เป็นชุมชนดั้งเดิม ชาวบ้านเกรงว่าจะทำให้ความเจริญของหมู่บ้านเสียหายไป เพราะถ้ามีร้านเพิ่มก็จะมี ความเจริญเพิ่มขึ้น 2) ในกรณีที่ร้านค้าอยู่ห่างจากหมู่บ้าน ชุมชนมองว่าร้านเหล่านั้นไม่ได้ก่อให้เกิดความเสี่ยง ก็ไม่รู้ว่าจะขีดโซนไปทำไม”

1.3) ความกว้างของขอบเขตโซนนิ่งในแต่ละพื้นที่

ประเด็นสำคัญที่พบจากข้อมูลที่ได้จาก 5 จังหวัด คือ การกำหนดความกว้างของขอบเขตโซนนิ่งของทุกจังหวัดมีหลายแบบ ขึ้นอยู่การตกลงกันของระดับท้องถิ่น และความกว้างของขอบเขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษาแต่ละแห่งจะขึ้นอยู่กับรายได้ของชุมชน และลักษณะทางกายภาพของชุมชนเป็นหลัก โดยมีหน่วยงานระดับชุมชน ร้านค้า และชุมชน ตัดสินใจร่วมกันซึ่งแต่ละฝ่ายจะมีระยะห่างที่ตนเองต้องการมากน้อยไม่เท่ากันแต่ล้วนแล้วมีผลต่อการตัดสินใจกำหนดโซนนิ่งของสถานศึกษา

ชุมชนที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวและความบันเทิงเพิ่มข้อจำกัดระยะห่างของร้านค้าและสถานบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา ชุมชนประเภทนี้มักจะมีสถานบันเทิงอยู่จำนวนมาก เช่น ถนนสายบันเทิง ริมนวชายหาด ริมนวแม่น้ำ ส่งผลให้การกำหนดความกว้างของโซนนิ่งรอบสถานศึกษาให้มีขนาดกว้างจะเป็นไปได้ยากเพราะรายได้ของชุมชนส่วนหนึ่งมาจากการขายหรือการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หากชุมชนเล็งเห็นว่าการขีดโซนนิ่งส่งผลกระทบต่อความเจริญของชุมชนก็อาจส่งผลให้สถานศึกษาตัดสินใจกำหนดโซนนิ่งขีดพื้นที่ตนเอง และเปลี่ยนเป็นขอความร่วมมือให้ร้านขายไม่ขายเครื่องดื่มให้กับเด็ก สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนที่ไม่ได้มีรายได้จากท่องเที่ยวหรือค้าขายจะสามารถขีดเส้นกำหนดพื้นที่รอบโรงเรียนให้ครอบคลุมพื้นที่ที่กว้างได้ง่ายกว่า เช่น สถานศึกษาอยู่นอกอำเภอหรือพื้นที่ค่อนข้างไกล ร้านค้าอยู่ห่างมากจนไม่ส่งผลกระทบต่อหมู่บ้าน สถานศึกษาอยู่ในตัวเมืองแต่ล้อมรอบด้วยสถานที่ราชการ

“บางสถานศึกษาตีกรอบโซนนิ่งออกไปห่างจากประตู 500 เมตร บางสถานศึกษาก็ขีดโซนนิ่งประชิดรั้วโรงเรียนก็มี ในส่วนของมหาวิทยาลัย[ระบุชื่อ] ซึ่งอยู่นอกอำเภอเมืองมีการกำหนดเขตพื้นที่ออกไปค่อนข้างไกลมาก ซึ่งต่างจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ[ระบุชื่อ]ซึ่งไม่ค่อยมีปัญหาเพราะว่าอยู่ในตัวเมืองและมีสถานที่ราชการรอบข้างจำนวนมาก”

ลักษณะทางกายภาพของชุมชนส่งผลการขีดเส้นแบ่งโซนนิ่งบนแผนที่ เช่น ถนน และคลอง หลายชุมชนใช้ลักษณะทางกายภาพนี้เป็นเส้นขีดแบ่งเพื่อความสะดวก เช่น โซนนิ่งจะไม่ข้ามถนนหรือคลอง อย่างไรก็ตามลักษณะกายภาพเหล่านี้มีความแปรปรวนทางรูปแบบและขนาดค่อนข้างมาก หากเป็นถนนหรือคลองที่มีขนาดเล็กเกินไปอาจทำให้ระยะห่างของร้านค้าและสถานบริการไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความลำบากของเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

“เป็นเรื่องที่ดีว่าควรจะมีร้านจำนวนเท่าไรรอบสถานศึกษา แต่เสียตรงที่ว่าตีกรอบสั้นไป ถ้าเป็นกรณีโซนนิ่งข้ามคลองก็ไม่ไ้ละ ถ้าเห็นว่าควรจะต้องตีกรอบ 100 เมตร ก็ควรตี 100 เมตร ให้เท่าๆกันในทุกที่ ผมเข้าใจว่าเป็นข้อสั่งการจาก

ที่นั่น หรือโรงเรียนไม่กล้ามีปัญหาเกี่ยวกับร้านค้า ผมมองว่าควรจะเสมอภาพกันทั้งหมด เช่น หน้ามหาชัย มีคลองชั้นนิดเดียว ข้ามไปอีกฝั่งก็มีร้านเยอะมากซึ่งไม่เหมือนถนน[ชื่อถนน] [เป็นถนนชั้นกลางที่มีขนาดใหญ่กว่า]”

1.4) การตอบสนองของผู้ประกอบการต่อการห้ามขายสุรา “บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา”

ผลที่ได้จากข้อมูลสัมภาษณ์พบว่า 3 ใน 5 จังหวัด ให้ข้อมูลว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้การตอบสนองนโยบายในเชิงลบในช่วงแรก โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าผู้ประกอบการไม่พอใจและ “ไว้วาย” ในช่วงแรกเริ่มนโยบาย สาเหตุหลักมาจากความไม่เข้าใจนโยบาย โอกาสที่จะเสียผลประโยชน์ที่ได้จากการค้าขาย และต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก้ไขแผนที่โซนนิ่ง ระดับของความไม่พอใจจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความเข้มงวดนโยบายของแต่ละจังหวัด มีกรณีที่น่าสนใจคือ จังหวัดที่นำระยะ 300 เมตรมาบังคับใช้อย่างเข้มงวดส่งผลให้ร้านค้าต้องย้ายออกจากพื้นที่ทันทีและสร้างความไม่พอใจให้แก่ผู้ประกอบการ

“ถ้าร้านขายของชำใน 300 เมตร ต้องเก็บของหมด ก็มีไว้วายอยู่ที่[ชื่อเกาะ] ไม่ใกล้เกลี่ย ถือเป็นภาระหน้าที่ตามกฎหมาย การปรับด้วยตำรวจ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้าอย่างเดียวนั้น บางเจ้าขอผ่อนผันวัน 2 วัน แต่ร้านของชำต้องเก็บออกเลย”

ในระดับท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการพูดคุยและร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษา หน่วยงานราชการ ชุมชนและผู้ประกอบการในการร่วมมือกันทำแผนที่ จะทำให้การตอบสนองของผู้ประกอบการแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงก่อนการจัดทำแผนที่โซนนิ่ง และช่วงหลังการจัดทำแผนที่โซนนิ่ง ในกรณีแรกหากเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวหรือมีผู้ประกอบการจำนวนมากในพื้นที่ แม้ว่าผู้ประกอบการจะไม่พอใจแต่ก็ยังมีโอกาสเจรจาร่วมกับสถานศึกษาและชุมชนก่อนการจัดทำแผนที่ได้ โซนนิ่งรอบสถานศึกษาของพื้นที่ลักษณะนี้จะมีโอกาสขีดรั้วกำแพงเพื่อให้ผู้ประกอบการยังคงดำเนินธุรกิจต่อไปได้และใช้วิธีการเจรจาขอความร่วมมือจากร้านค้าไม่ให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่เด็กและเยาวชน หากกระทำผิดจะโดนยึดใบอนุญาตและไม่สามารถตั้งร้านในที่เดิมได้อีก จากข้อมูลที่ได้พบว่าผู้ประกอบการจะให้ความระมัดระวังการขายหรือให้บริการกับเด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันการโดนยึดใบอนุญาต กรณีที่สอง การตอบสนองหลังการกำหนดโซนนิ่ง เมื่อมีการกำหนดโซนนิ่งแล้วสรรพสามิตกำหนดให้ผู้ประกอบการจะต้องขอใบอนุญาตภายในระยะเวลาที่กำหนด การตอบสนองของร้านค้าเกิดขึ้นได้จาก 2 สาเหตุใหญ่ คือ 1) พบว่าร้านค้าของตนเองปรากฏอยู่ในโซนนิ่ง และ 2) ไม่ได้ติดตามข่าวจนล่วงเลยเวลาการขอใบอนุญาตตั้งร้านในเขตโซนนิ่งและไม่สามารถขอใบอนุญาตได้แล้ว ร้านค้าที่ไม่เข้าใจจะเข้าไปพบสรรพสามิต มีทั้งการขอให้คำปรึกษาการไว้วาย ต้องการให้มีการแก้ไขแผนที่ บางรายมีการขู่ว่าฟ้องร้อง แต่เนื่องจากไม่สามารถแก้ไขแผนที่ได้

แล้ว ทางสรรพสามิตได้ชี้แจง คุยทำความเข้าใจ อธิบายกฎหมายและทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการ ซึ่งท้ายที่สุดเจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถให้แก้ไขแผนที่ได้ แต่ในขณะนี้ทั้ง 5 จังหวัดที่ให้ข้อมูลไม่พบปัญหาเรื่องความไม่เข้าใจของร้านค้าแล้ว

“โดยในช่วงแรกสรรพสามิตได้ประกาศให้ร้านค้าทราบโดยทั่วกันว่า เมื่อมีการกำหนดโซนนิ่ง หากร้านค้าอยู่ในโซนนิ่งจะต้องมาขออนุญาต หากไม่มาขออนุญาต ก็จะได้ใบอนุญาตทันที และถ้าขออนุญาตไปแล้วมีการทำผิดภายหลังจนโดนปิดร้าน ก็จะไม่สามารถเปิดร้านใหม่บนพื้นที่เดิมได้ รวมไปถึงใบอนุญาตไม่ถือเป็นมรดกตกทอด ลูกหลานจะไม่สามารถเปิดร้านบนพื้นที่โซนนิ่งได้อีก”

“บางร้านไม่รู้ว่ร้านตนเองอยู่ในโซนนิ่ง แม้ว่าจะมีประกาศติดไว้ แต่ก็ไม่ได้มีใครไปดู เคยมีร้านที่ตกแต่งร้านไปแล้วมาขอจดทะเบียนตอนที่กฎหมายใหม่กำลังจะออก เขาก็ร้องไห้กลับไป ร้านที่ลืมต่อทะเบียนก็อดอีก มีความเดือดร้อนมาก ๆ ก็จะรวบรวมเรื่องส่งขึ้นไป อ้างว่าป่วยแล้วลืม แต่ที่ผ่านมาก็ยังไม่มีใครได้ต่อ บางรายมีการชู่เอาเรื่องว่าจะฟ้องศาลปกครอง แต่เจ้าหน้าที่ก็ไม่ให้ ไม่กล้าฟ้องระเบียบ”

“ในช่วงปีแรกๆร้านค้ามีไว้วาย จะให้สรรพสามิตแก้ไขการขีดโซนนิ่ง บ้างก็ให้ไปดูพื้นที่จริง วัดพื้นที่จริง แต่ทางสรรพสามิตก็ใช้วิธีอ้างคำสั่ง คสช. ไป”

2) การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการกำกับจุดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการบังคับใช้กฎหมายในเขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษา

2.1) การตรวจตราพื้นที่และการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ผลการศึกษาพบว่าทั้ง 5 จังหวัดมีรูปแบบการตรวจพื้นที่โซนนิ่งและการป้องปรามใน 2 ลักษณะ คือ 1) แต่ละหน่วยงานลงพื้นที่ด้วยตนเอง และ 2) บูรณาการหลายหน่วยงานลงพื้นที่เพื่อตรวจป้องปรามพร้อมกันโดยการทำการตรวจตราความผิดทุกรูปแบบโดยไม่คำนึงว่าบริเวณนั้นจะเป็นโซนนิ่งหรือไม่ ในแต่ละจังหวัดจะมีหน่วยงานร่วมลงพื้นที่แตกต่างกันบ้าง แต่โดยทั่วไปแล้วจะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ปกครอง สรรพสามิต เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่มาร่วมเพื่อให้ครอบคลุมทุกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขายสุรา การลงพื้นที่พร้อมกันหลายหน่วยงาน มีข้อดี 2 ประการ คือ เรื่องความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ที่ลงตรวจตราพื้นที่ และความสะดวกต่อการบังคับใช้กฎหมายในการจับปรับผู้กระทำความผิดได้ทุกรูปแบบ

“เวลาไปจะไปกันหลายภาคส่วน สาธารณสุขจะทำหนังสือประสาน ฝ่ายปกครอง สรรพสามิต เพื่อลงพื้นที่ บางพื้นที่มีอิทธิพลเล็กๆ บางที่ตำรวจก็อยาก ยืมมือสาธารณสุข เพราะ พรบ. บุหรี่และเหล้าเป็นของสาธารณสุข”

“การลงพื้นที่เพื่อดูแลเรื่องเหล่านี้เป็นการทำงานหลายหน่วยงานบูรณาการกัน ครั้งหนึ่งจะมีคนลงไปทำงานประมาณ 40 คน”

“ส่วนใหญ่ก็ให้พื้นที่ตรวจ บางที่ศูนย์ดำรงธรรม ปกครอง ถ้าไม่แอคชั่นจะเป็น ชุดปฏิบัติการพิเศษ”

“การบูรณาการ [ประกอบด้วย] ตำรวจ ปกครอง สาธารณสุขอำเภอ ปปส. อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้นำท้องถิ่น หัวหน้าทีมจะเป็นนายอำเภอหรือผู้แทน”

ความถี่ในการตรวจตราพื้นที่ของทั้ง 5 จังหวัดมีไม่เท่ากันและไม่ได้มีรูปแบบตายตัว ขึ้นอยู่กับ ลักษณะพื้นที่ การนัดหมายของหน่วยงาน งบประมาณ และเทศกาล

“... ส่วนใหญ่จะลงตรวจ[ระบุนวัน] ไม่เคยเจอเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี อาจเป็น เพราะบังคับใช้กฎหมายบ่อย ... แต่ก่อนลง 30-40 ครั้ง/เทอม ตอนนี้ไม่เกิน 20 ครั้ง/เทอม แต่สลับกันลง มีปกครอง ตำรวจ เทศบาล ...”

“ส่วนใหญ่จะเป็นทุก[ระบุนวัน] จะลงตรวจ”

ร้านค้าในพื้นที่ชนนึ่งจะให้ความสำคัญต่อการทำตามกฎหมาย การจับปรับส่วนใหญ่เป็นการ กระทบความผิดเกี่ยวกับการโฆษณา วิธีการขาย และการลดแลกแจกแถม ร้านค้าในชนนึ่งจะให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับการตรวจสอบอายุของผู้เข้ารับบริการเพราะเกรงจะมีผลต่อการยึดใบอนุญาต

“สถานบริการอยู่ในเมือง แต่มีโซนของเขาอยู่แล้ว ส่วนใหญ่ร้านจะไม่กล้าให้ เด็กเข้าร้าน เพราะถ้า[พบว่า]มีเด็กเข้าร้าน อาจมีแจ้งได้เลย”

“ม.44 ให้ความสำคัญกับเด็กอายุน้อยกว่า 20 ปี ถ้าพบว่ามีเข้าไปในร้านจะโดน สั่งปิด ...”

2.2) บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจตราและป้องปราม

การตรวจตราและป้องปรามจำเป็นต้องมีการบูรณาการจากหลายหน่วยงาน เรียกว่า “ทีมบูรณาการ” บางพื้นที่อาจเรียกว่า “ชุดปฏิบัติการพิเศษ” ร่วมกันลงพื้นที่เพื่อให้การตรวจตราเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บังคับใช้กฎหมายได้เต็มที่ และมีความปลอดภัยต่อเจ้าหน้าที่ แต่ละหน่วยงานจะมีบทบาทหน้าที่ บังคับใช้กฎหมาย และอำนาจในการจับกุมผู้กระทำผิดที่แตกต่างกัน เป็นสาเหตุที่ทำให้การลงพื้นที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงหน่วยงานเดียวอาจไม่ประสบความสำเร็จเพราะความผิดที่ปรากฏอยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่ของตนเอง จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 5 จังหวัด พบว่า หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับงานตรวจตราและป้องปรามมีลักษณะคล้ายกัน ดังนี้

1. สาธารณสุข ผู้นำทีมบูรณาการส่วนใหญ่จะเป็นสาธารณสุข มีหน้าที่หลักในการควบคุมการ ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณที่ผิดกฎหมาย การขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี การทำโปรโมชันการขาย เวลาของการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เครื่องมือหลักของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข คือ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ซึ่งมีบทลงโทษสูงกว่ากฎหมายอื่น อย่างไรก็ตาม สาธารณสุขมีบทบาทในการควบคุม การดักเตือน การแจ้งตำรวจและฝ่ายปกครอง แต่ไม่มีอำนาจในการดำเนินการสอบสวน จับกุม และดำเนินคดี จึงจำเป็นต้องพึ่งพาตำรวจและฝ่ายปกครอง

“ผู้นำส่วนใหญ่จะเป็นสาธารณสุข อีกฝ่ายก็สรรพสามิต...”

“วิธีการดำเนินการสอบสวน จับกุม ดำเนินคดี พิจารณา ทาง[ชื่อหน่วยงาน สาธารณสุข] ทำงานเองไม่ได้ ต้องบูรณาการกับตำรวจและฝ่ายปกครอง (ปลัดอำเภอ นายอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน) จึงจะมีอำนาจจับกุมตามกฎหมายนั้นๆ แต่ทางสรรพสามิตจะจับได้แค่กรณี[ร้าน]ไม่ได้ใบอนุญาต ถ้าจับในเรื่องอื่นๆจะ จับไม่ได้ จึงต้องบูรณาการ”

“สาธารณสุขเป็นคนมอนิเตอร์ แจ้งปกครองแจ้งผู้กำกับ ผู้กำกับพึ่งสาธารณสุข ถ้าสาธารณสุขบอกผู้กำกับก็จะจับ สาธารณสุขจะมีผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมาย มี ดักเตือนด้วยไม่ได้จะต้องจับอย่างเดียว”

2. สรรพสามิต มีหน้าที่หลักเฉพาะส่วนของใบอนุญาตและการขายสุรา เน้นเรื่อง สถานประกอบการถูกต้องตามใบอนุญาตที่ได้รับ สถานที่จำหน่ายหรือเก็บสุราที่ถูกต้อง และการเก็บภาษี สุรา เช่น ร้านอาหารที่มีการขายสุราจะต้องมีใบอนุญาตขายสุรา สุราที่ขายจะต้องมีการเสียภาษีถูกต้อง เครื่องมือหลักของเจ้าหน้าที่สรรพสามิต คือ พระราชบัญญัติสุรา พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต และแผนที่เขตพื้นที่โซนนิ่ง การจับกุมจะต้องมีหมายจับเสมอ เว้นแต่ความผิดซึ่งหน้าจึงจะสามารถจับกุมได้โดยไม่มี หมายจับ

“ต้องล่อซื้อ สาธารณสุขใช้วิธีถ่ายรูปรูปถ่ายโฆษณาได้ แต่สรรพสามิตจะถ่ายรูป ไม่ได้ จะต้องเป็นความผิดซึ่งหน้าเท่านั้นจึงจะทำการจับกุมได้”

3. ตำรวจและฝ่ายปกครอง มีหน้าที่หลักในส่วนของการจับกุมผู้กระทำความผิดและการเชิญ ผู้กระทำผิดไปสถานีตำรวจ แต่การระบุนความผิดตามกฎหมายให้ครอบครัวมาจับกุมจำเป็นต้องทำงานร่วมกับ สรรพสามิตและสาธารณสุข การลงพื้นที่ให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุดจึงเป็นการลงแบบทีมบูรณาการ ดังความเห็นต่อไปนี้

“ส่วนใหญ่ก็ให้พื้นที่ตรวจ บางทีศูนย์ตำรวจธรรม ปกครอง ถ้าไม่แอดชั่นจะเป็นชุดปฏิบัติการพิเศษ (ผู้ว่าสั่ง ในกรณีที่เอาไม่อยู่ ลูกบ้านรู้จัก) เวลาลง ถ้าชุดจังหวัด ก็จะประสานหน่วยงานแต่ไม่ใช่หน่วยพื้นที่”

“[ทีมลงพื้นที่]จะเป็นชุดจังหวัด มีสาธารณสุข สรรพสามิต ตำรวจ ปกครอง”

“มีตรวจทุกเดือน เป็นชุดบูรณาการลง มี สรรพสามิต ปกครอง ตำรวจ สาธา เป็นชุดระดับอำเภอ ถ้าไม่มีปัญหาระดับจังหวัดจะไม่ลง อย่างตรงนี้จะเป็นที่อำเภอ เมือง จะมีการตรวจทุกอย่าง เช่น ตรวจฉีดยา เหล้า บุหรี่ ตรวจว่ามีการขายเหล้าเกินเวลามั้ย เดือนนึงไม่แน่นอนแต่ 2-3 ครั้งเป็นอย่างน้อย ออกบ้างไม่ออกบ้าง ...”

“ชุดลงตรวจมีปกครองอำเภอ ตำรวจ สรรพสามิต ถ้าปกติไม่ลง ถ้ามีเรื่องร้องเรียนถึงลง ส่วนใหญ่จะลงตรวจ[ระบุวัน] ไม่เคยเจอเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี อาจเป็นเพราะบังคับใช้กฎหมายบ่อย ศูนย์เสมารักษ์ประสานงานกับครอบครัว ปกครองเคยร่วมกับเสมารักษ์จังหวัด ความถี่สมัยก่อน 30-40 ครั้ง/เทอม ตอนนี้ไม่เกิน 20 ครั้ง/เทอม แต่สลับกันลง มีปกครอง ตำรวจ เทศบาล”

นอกจากนี้ ทีมบูรณาการของบางพื้นที่จะมีความร่วมมือกับคนในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน อสม. เพื่อเป็นผู้สอดส่องดูแลในพื้นที่ ในบางกรณีอาจมีการร่วมมือกับศูนย์เสมารักษ์จังหวัดเพื่อออกปฏิบัติการตรวจเฝ้าระวังสถานการณ์ ปัญหาความประพฤตินักเรียนนักศึกษา ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย ซึ่งมีการจัดตั้งทีมตรวจร้านเหล้าและหอพักรอบสถานศึกษา

“ทีมเฝ้าระวังที่เป็นผู้ใหญ่ อสม. ผู้ใหญ่บ้าน เป็นตำรวจของเรา... รับผิดชอบไปดูแล โฆษณาเกินจริง โฆษณาตราเสมือน การส่งเสริมการขาย”

2.3) รูปแบบการกระทำความผิดของผู้ประกอบการร้านขายแอลกอฮอล์ที่พบเจอบ่อย

การกระทำความผิดในแต่ละรูปแบบมีกฎหมายรองรับแตกต่างกันจึงมีโทษเล็กน้อยแตกต่างกันไป ดังความเห็นของเจ้าหน้าที่ท่านหนึ่งดังต่อไปนี้

“บทลงโทษยังมีความสับสนเนื่องจากความผิดแต่ละรูปแบบมีกฎหมายที่มารองรับแตกต่างกัน เช่น การขายโดยไม่ได้รับอนุญาต จะเป็น พรบ.[พิกัดอัตรา] ภาษีสรรพสามิต เกี่ยวกับไฟ บุหรี่ สุรา ถ้าเป็นการขายในพื้นที่โซนนิ่ง จะเป็น พรบ.[ควบคุม]เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (มีกำหนดพื้นที่ห้ามขาย ในปี 2559-2560 เป็นประกาศลูกเมียน้อย) และประกาศ คสช. และหากขายผิดเวลาจะเป็น

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี พอเวลาจับจริงในทางปฏิบัติก็เลือกจับเอาที่ชัดเจนที่สุดแค่ข้อหาเดียว คนที่จะรู้ชัดเจนที่สุดก็มีแค่คณะทำงานเท่านั้น หากเจ้าหน้าที่ไม่มีแผนที่ไปจับ ก็รู้ยาก เคยมีไปตรวจแล้วเจ้าของร้านวิงหนี มารู้อีกทีหลังว่าเจ้าของร้านอยู่ในเขตโซนนิ่ง”

จากการวิเคราะห์รูปแบบการกระทำความผิดของผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เจ้าหน้าที่ตรวจพบและเคยมีการตักเตือน ลงโทษ หรือยึดใบอนุญาต จากข้อมูลที่ได้รับทั้งหมด พบว่า มี 3 กรณีที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ได้แก่

1. การขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ หรือให้เด็กใช้บริการ

“ถ้าในเขตโซนนิ่งแล้วทำผิดจะโดนเพิกถอน[ใบอนุญาต] เช่น อนุญาตให้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี ใช้บริการ”

2. การเปลี่ยนแปลงน้ำสุรา การขายเครื่องดื่มผสมสุราแฝงในร้านขายเครื่องดื่มทั่วไปซึ่งเด็กสามารถใช้บริการได้ ในรูปแบบของร้านขายกาแฟและนม เช่น นมปั่นผสมสุรา กาแฟผสมสุรา การผสมสุราโดยไม่ได้สั่งไว้ก่อน

“รอบ[ชื่อสถานศึกษา]จะมีร้านแบบกึ่งกาแฟกึ่งเหล้า”

3. การขายสุราโดยไม่มีใบอนุญาต เป็นการแอบขายเครื่องดื่มในร้านอาหารทั่วไปที่เด็กสามารถใช้บริการได้ เช่น ร้านอาหารที่ขายสุราแต่ไม่มีใบอนุญาตขายสุรา ร้านข้าวต้มได้รุ่ง

“ถ้าจะเอาจริงๆ ร้านข้าวต้มได้รุ่งที่ขายเกินตี 1 ตี 2 จับได้หมด ร้านมักจะบอกว่ามีแต่ผู้ใหญ่ไม่ได้มีเด็ก”

จากการเก็บข้อมูลพบว่า มี 2 จังหวัดที่ให้ข้อมูลว่าการทำงานกับร้านค้าจะใช้วิธีอย่างเป็นทางการ มีการเพิ่มบทลงโทษเป็นระดับ หากทำความผิดครั้งแรกจะใช้วิธีการตักเตือน ยังไม่ใช้วิธีการจับกุมในพื้นที่

“สาธารณสุข[ชื่อจังหวัด] ไม่เน้นการจับกุมหรือดำเนินคดี ถ้าไม่เหนือบ่ากว่าแรง เพราะเจ้าหน้าที่อยู่ยาก ปกติต้องพึ่งพา contact ทางนี้พออนุโลมได้ แต่ถ้าไปโดนหน่วยอื่นจะยาก ถ้าโดนครั้งแรกจะตักเตือน ถ้ายังไม่เลิกตำรวจจะจับกุม ถ้าเป็นร้านค้าชุมชนจะพยายามประนีประนอม”

“ก็ไม่ได้ตั้งตัวเป็นศัตรูเขา ก็เป็นเพื่อนกับเขาในทางที่ถูกตามกฎหมาย... ส่วนใหญ่จะเชิญมาชี้แจง ไม่ได้จะจับแต่แรก ไปบอกว่ามีความผิดอะไร 1) ปรับเลย 2) ไปฟังบรรยาย ถูกหรือผิด ถ้ากลับมาคราวหน้ายังผิดอีกก็โดน ถ้าไม่ไปต้องให้ตำรวจเชิญ

ถ้าวันบรรยายไม่เจอ ผมจะให้ตำรวจไปเชิญแล้วต้องเป็นคุณด้วย ใช้เวลา 15 วันว่าทำตามมั้ย”

3) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากมาตรการเขตพื้นที่โซนนิ่งจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา

3.1) จุดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเขตโซนนิ่งมีจำนวนลดลงและผู้ประกอบการมีการปฏิบัติตามกฎหมายมากขึ้น

จากข้อมูลที่ได้รับจาก 5 จังหวัด พบว่า หลังการประกาศใช้มาตรการเขตโซนนิ่งทำส่งผลให้จุดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาในทั้ง 5 จังหวัดมีจำนวนลดลง เนื่องจากในเขตโซนนิ่งห้ามไม่ให้ใบอนุญาตแก่ผู้ประกอบการรายใหม่ มีเพียงร้านเดิมที่ได้รับใบอนุญาตเท่านั้นที่ยังสามารถขายต่อได้ ใบอนุญาตที่ได้รับไม่สามารถส่งต่อเปลี่ยนชื่อเจ้าของร้านได้ และหากร้านที่ได้ใบอนุญาตกระทำความผิดจะทำให้โดนถอนใบอนุญาตและไม่สามารถกลับมาเปิดร้านได้อีก ดังนั้นจึงพบว่าร้านที่ได้รับใบอนุญาตจะปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ยังคงสามารถประกอบกิจการในพื้นที่โซนนิ่งต่อไปได้ ผู้ให้ข้อมูลจำนวนมากทั้ง 5 จังหวัดให้ความเห็นไปในทางเดียวกันว่าจำนวนสถานที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการขายเครื่องดื่มให้เด็กมีน้อยลง

“ร้านสะดวกซื้อที่อยู่ในเขตโซนนิ่งไม่มีการขายสุรา และร้านเก่าที่อยู่ในเขตโซนนิ่งจะปฏิบัติตามกฎหมายค่อนข้างดีเพราะอยากจะรักษาใบอนุญาตไว้”

“หลังมีโซนนิ่งร้านค้ามีจำนวนลดลงเล็กน้อยเพราะไม่มีร้านใหม่เพิ่ม ร้านเดิมที่คงอยู่ก็เปิดร้านต่อไป แต่ไม่สามารถเปิดร้านใหม่เพิ่มในเขตโซนนิ่งได้แล้ว”

“ร้านเหล้ารอบสถานศึกษามีจำนวนลดลง เพราะถอนแล้วถอนเลย”

“หลังปี 58 จำนวนผู้ขอใบอนุญาตลดลง การกระทำผิดสุราน้อยลง”

“ร้านน้อยลง เด็กแอบเข้าน้อยลง ตั้งแต่ คสช. เข้ามา กฎหมายรุนแรง ก็เจอก็คือร้านถูกปิด”

“ร้านค้าที่มีอยู่เดิมก็ให้อยู่ต่อไป แต่ไม่ให้มีร้านเกิดขึ้นใหม่ในพื้นที่โซนนิ่ง ... เริ่มทำกันจริงจังตั้งแต่ปี 2558 เมื่อผู้ว่าเห็นชอบก็ไม่ออกใบอนุญาตเพิ่มเติมให้อีกแล้ว สรรพสามิตจะมีแผนที่ในมือหากมีใครจะมาขอให้ออกใบอนุญาตเพิ่มเติมแต่ต้องการตั้งในโซนนิ่ง ก็ไม่สามารถออกใบอนุญาตให้ได้”

“ไม่ค่อยเจอเด็กในร้าน ร้านส่วนใหญ่ไม่ค่อยกล้าเลี้ยงขายให้เด็ก จะโดนถอนใบอนุญาตการเป็นสถานบริการ เพราะถ้าให้เด็กเข้า จะถูกปิด”

“ปิดไปแล้วประมาณ 5 ที่ เพราะตรวจเจอนักศึกษาไปใช้บริการ”

3.2) รูปแบบการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กและเยาวชนเปลี่ยนแปลงไป

ถึงแม้ว่าจะมีมาตรการโซนนิ่งเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา แต่กลับพบว่ายังคงมีเด็กจำนวนหนึ่งเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้อย่างไม่ยาก มาตรการโซนนิ่งทำให้เด็กส่วนหนึ่งมีพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. เปลี่ยนสถานที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เนื่องจากจุดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่ในเขตโซนนิ่งค่อนข้างเข้มงวดเรื่องการตรวจอายุ ทำให้เด็กส่วนหนึ่งเปลี่ยนพฤติกรรมการกิน เช่น การตั้งวงเหล้ากินที่บ้านและหอพัก เข้าร้านขายกาแฟหรือนมผสมเหล้า ซื้อมาจากร้านค้าเร่ตามที่สาธารณะ รวมไปถึงการกินเหล้าในร้านที่ไม่ได้ตั้งอยู่ในเขตโซนนิ่ง

“ถึงแม้ว่าจะจำกัดไม่ให้มีร้านขายรอบสถานศึกษา แต่ก็พบปัญหาว่า เด็กก็อาศัยอยู่ในบ้านและหอพักรอบมหาวิทยาลัย ซึ่งที่พักร่วมอยู่กับชุมชน และการดื่มทำกันเป็นวัฒนธรรมไปแล้ว ... นักเรียนเปลี่ยนที่กินเหล้า กินที่ร้านไม่ได้ก็ไปตั้งวงกินตามบ้านเช่า ซึ่งคิดว่าโซนนิ่งไม่ใช่อุปสรรคต่อการกิน แค่เปลี่ยนที่กิน”

“เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี หนีจากการกินเหล้าในเมืองมากินนอกเมืองแทน บางร้านยังยอมให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีเข้าสถานบริการ”

“กินในหอพักก็พอมี”

“รอบ[ชื่อสถานศึกษา]จะมีร้านแบบกึ่งกาแฟกึ่งเหล้า”

“เดี๋ยวนี้สถานบริการหรือร้านเหล้า จะไม่ค่อยมีเด็ก แต่เด็กแอบไปกินตามที่สาธารณะ”

2. เปลี่ยนไปกินอย่างอื่นที่เมาได้เหมือนกัน ผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งตั้งประเด็นว่าการที่เด็กเข้าถึงแอลกอฮอล์ได้ยากเป็นเสมือนการผลักดันให้เด็กหาวิธีอื่นแทนซึ่งมีราคาถูกและเมาได้เหมือนกัน ดังนี้

น้ำกระท่อมผสมน้ำอัดลมและยาแก้ไอ ทำให้เมาแต่ไม่สามารถตรวจจับด้วยเครื่องเป่าวัดระดับแอลกอฮอล์ได้ โทษจำคุกของการดื่มน้ำกระท่อมนั้นรุนแรงกว่าเหล้า

“เหล้าไม่ค่อยน่าเป็นห่วง ห่วงน้ำกระท่อม มีรสชาติเมาฝาด ก็เติม[ซีอ น้ำอัดลม] และยาแก้ไอ เมาแล้วเป่าไม่ขึ้น [ตำรวจจับไม่ได้] จนกว่าจะเจอของ กลาง ... จับได้บ่อยส่วนใหญ่กินตามห้องแถว ห้องพัก ที่รู้เพราะเสียงดัง”

การกินโปร คีพท์แอสลงในหมวี่รุ้นเรียกว่า “ยาแท็กซี” เป็นการผสมเครื่องดื่มกับยา procodyl (เม็ดยาสีเขียว-เหลือง จึงถูกเรียกว่าแท็กซี) และอาจมียาแก้ไอร่วมด้วย การกินโปรส่งผลเสียต่อร่างกายเพราะทำให้ผู้ใช้หยุดหายใจและทำลายสมอง การตรวจสอบสารมีนเมาชนิดนี้ทำได้ยาก ขณะนี้ยังไม่มีกฎหมายควบคุม ราคาถูก หาซื้อได้ง่ายทางอินเทอร์เน็ตและร้านขายยา คนเสพจะมีการขึ้นประวัติ

“เด็กไม่ค่อยมีจับกลุ่มดื่มเหล้า แต่เป็นโปรและน้ำกระท่อม ... เปลี่ยนรูปแบบ แต่ตรวจไม่ค่อยเจอ ผู้ปกครองก็ไม่ค่อยรู้เรื่อง”

“พอไปบิบเรื่องแอลกอฮอล์ ก็กลายเป็นเบี่ยงไปหากระท่อม ไปเขียวเหลือง แท็กซี (กินโปร)” เรื่องเหล้ายังมีกติกา แต่พวกนี้ไม่มีกฎหมาย คนเสพเอาไปทำ ประวัติ จับได้แต่คนขาย”

4) ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน

4.1) การให้ความร่วมมือของสถาบันการศึกษา

สถานศึกษาในทุกจังหวัดให้ความร่วมมือในการป้องกันเด็กและเยาวชนจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งในสถานศึกษาและรอบสถานศึกษาเป็นอย่างดี สถานศึกษาส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการ “สถานศึกษาสีขาว” ปลอดสุราและยาเสพติด เพราะเป็นหนึ่งในเกณฑ์การประเมินผลงานสถานศึกษา มาก่อนการกำหนดโซนนิ่งขายสุราบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา จึงทำให้สถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่าไม่พบว่าเด็กและบุคลากรดื่มสุราในสถานศึกษา ครูและโรงเรียนจะดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดเพื่อป้องกันเด็กจากแอลกอฮอล์ บุหรี่ และสารเสพติด จากข้อมูลได้รับจากทั้ง 5 จังหวัด พบว่า สถานศึกษามีแนวทางการป้องกันการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. การปฏิเสธเป็นสถานที่จัดงานเลี้ยงที่มีการบริการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แม้ว่าจะสามารถจัดงานหรือกิจกรรมต่างๆภายในพื้นที่สถานศึกษาได้ งานเลี้ยงที่มีการดื่มสุราในสถานศึกษาจะเกิดขึ้นได้ในกรณีเดียวคือ การจัดเลี้ยงตามประเพณี เป็นข้อยกเว้นตาม มาตรา 31 ของพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ซึ่งคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กรมควบคุมโรค กำหนดข้อยกเว้นไว้สำหรับงานแต่งงานและพิธีทางการทูตซึ่งมีลักษณะไม่ใช่การขายแต่เป็นการกินฟรีดื่มฟรีเท่านั้น งานวิจัยนี้พบว่า ทุกจังหวัดทราบที่สามารถจัดงานแต่งงานที่มีการดื่มสุราภายในพื้นที่โรงเรียน

ได้และหลายโรงเรียนเคยมีการจัดงานในลักษณะนี้แล้ว แต่โรงเรียนจำนวนมากปฏิเสธการจัดงานแต่งงานภายในโรงเรียนเพราะการดื่มสุรารภายในสถานศึกษาอาจก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดี หากความผิดถูกนำไปเผยแพร่อาจทำให้สถานศึกษาเสื่อมเสียชื่อเสียงได้ ดังความเห็นต่อไปนี้

“โรงเรียนส่วนใหญ่จะปฏิเสธการจัดงานที่มีแอลกอฮอล์ จะไม่ให้จัด”

“โรงเรียนไม่ค่อยจัดงานเลี้ยงรื่นเริง เพราะเป็นโรงเรียนสีขาว สาธารณสุขอำเภอล่วงหน้า [ชื่ออำเภอ] ค่อนข้างเคียว หากพบจะถ่ายรูปแจ้งตำรวจเลย”

“การจัดงาน ไม่จัดในโรงเรียน เมื่อก่อนก็เคยมีบ้าง เดียวนี้ไม่กล้า ถ่ายรูปลงป๊อป ไม่กล้าเลี้ยง”

“ล่าสุด โรงเรียนดังมากมีงานคืนสู่เหย้า ระดับปลัด ผู้กำกับ จับได้ เรื่องส่งไปอยู่จัดการให้ดำเนินคดี ค่าปรับไม่ได้สูงแต่เสียชื่อเสียงมากกว่า”

“สถานศึกษาทราบโทษอยู่ว่าถ้ากินแอลกอฮอล์ แล้วมีภาพถ่ายก็มีสิทธิ์ถึงขั้นไล่ออก เช่น ดื่มงานเลี้ยงในสำนักงาน มีคนถ่ายภาพ[ออกไป]”

3. ไม่รับทุนสนับสนุนกิจกรรมภายในจากบริษัทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จากข้อมูลอย่างน้อย 3 จังหวัดพบว่า สถานศึกษามีการปฏิเสธการรับทุนในการจัดกิจกรรมและทุนการศึกษาจากบริษัทผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่นอญญาให้มีโลโก้หรือป้ายประชาสัมพันธ์บริษัท การรับทุนสนับสนุนจะเลือกรับจากบริษัทที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นหลัก

“ช่วงปี 46-47 ตอนมาทำงาน งานประจำปี กิจกรรม สนามกีฬา เมื่อก่อนมาประมูลสนับสนุนงาน [ชื่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สองยี่ห้อ] ครั้งหนึ่งก็เป็น 10 ล้าน อยู่ดีๆมาปีไหนก็ไม่รู้ มีกฎหมายว่าห้ามก็หายไป ... บอลศิษย์เก่า-ปัจจุบัน แต่ก่อนจะมีแอลกอฮอล์ ช่วงหลังเป็นน้ำเปล่า”

“มีบริษัทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พยายามเข้ามาสนับสนุนโครงการทูปีนัมเบอร์วัน ซึ่งตอนแรกก็เคยถูกสกัดไม่ให้มาเป็นผู้สนับสนุน แต่ภายหลังก็เข้ามาช่วยอุดหนุนกิจกรรม มาบูญญาสนาม และกิจกรรมอื่นๆ สุดท้ายก็กลับเข้ามาเป็นผู้สนับสนุน แต่ไม่ได้มีการติดป้ายโลโก้ใดๆที่แสดงว่าเป็นบริษัท [ชื่อบริษัท] แต่ผู้ร่วมงานก็จะรู้กันว่าเป็นใครที่มาสนับสนุนเพราะมีการเล่ากันปากต่อปาก”

4. มีการตรวจตราพฤติกรรมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานศึกษาพร้อมการแก้ไข ปัญหา สถานศึกษาทุกแห่งที่ให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้มีแนวทางการดูแลนักเรียนหรือนักศึกษา อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาระดับมหาวิทยาลัยจะมีโอกาสพบการดื่มสุราในสถานศึกษาได้มากกว่าโรงเรียน พบทั้งรูปแบบ นำเข้าไปดื่มเองในหอพัก และจากบุคคลภายนอกนำสุราเข้าไปภายในมหาวิทยาลัย เช่น รุ่งพินำมาให้รุ่นน้อง การแอบกินในช่วงกิจกรรมรับน้อง งานกีฬา และการจัดกิจกรรมคณะ

“มีคณะกรรมการป้องปราบการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในมหาลัย มีการตรวจในพื้นที่มหาลัย ช่วงมีกิจกรรม ตรวจหอพัก สอบวันสุดท้ายสุ่มตรวจ แล้วเคยเจอ มีดื่มสุราในสถานศึกษา มีการทำบันทึกพร้อมของกลาง เป็นบันทึกประจำวัน”

“นักศึกษามีแอบเอาเข้ามากิน ภายในไม่เท่าไร แต่พบว่ามีคนภายนอกเอาเข้ามา จะให้อาจารย์ที่ปรึกษาชมรมมาตักเตือน”

“กิจกรรมภายในก็เคยมี [ชื่องาน] จัดใน [ชื่อมหาวิทยาลัย] เป็นมหกรรม เหล้าปั่น ยาดอง ได้กำไรมากกว่า 30,000 ต่อครั้งต่อราย ภายในวันเดียว ... ทาง [ชื่อหน่วยงานสาธารณสุข] อยากเข้าไปมากเพราะช่วงหลังเริ่มจะควบคุมไม่อยู่คอนโทรล กลุ่มคนไม่ไหว มหาลัยคุมไม่อยู่ ... มีบัตรมีเหรียญ เข้าด้วย เปรียบเทียบปรับได้ 70,000 ของกลางเยอะมากยึดของกลางไม่ไหว”

สถานศึกษาแต่ละแห่งมีรายละเอียดของมาตรการ “สถานศึกษาสีขาว” เพื่อป้องกันการดื่มสุราในบริเวณสถานศึกษาแตกต่างกัน ส่วนใหญ่เริ่มดำเนินงานภายในมาก่อนมาตรการโซนนิ่งแล้ว สำหรับกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จะมีครูจะเป็นผู้มีหน้าที่สอดส่องดูการกระทำความผิดในโรงเรียนและประสานงานกับผู้ปกครองเมื่อเกิดการกระทำความผิด และภายนอกโรงเรียนมีศูนย์เสมอรักษ์ (सारวัตรนักเรียนเดิม) ดูแลร่วมด้วย สำหรับระดับมหาวิทยาลัยจะมีการตั้งทีมกรรมการเพื่อป้องกันสุราและยาเสพติด จากข้อมูลกรณีศึกษาที่น่าสนใจที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งพบว่า มีการจัดตั้งทีมเคลื่อนที่ไปตรวจหอพักในบริเวณใกล้เคียงมหาวิทยาลัย และมีการสอดส่องโซเชียลเพื่อป้องกันการกระทำความผิด มีกระบวนการปรับเปลี่ยนกิจกรรม และการกำหนดโทษ สามารถปรับเปลี่ยนให้เป็นกิจกรรมปลอดแอลกอฮอล์ได้ในที่สุด

“เมื่อก่อนเมากันละเทะ สื่อบันทึกภาพ มหาลัยห่วงภาพลักษณ์ จึงรู้สึกว่าจะต้องเอาจริง ... ปีแรกก็ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรื่อยๆ ขอ สสจ. สรรพสามิต

อุทยาน ตำรวจมาร่วมด้วย จับได้ทุกอย่าง จับได้[เครื่องดื่ม]ทั้งหมด 2 คันรถ ก็ให้นักศึกษามาทำกิจกรรมเทเหล้า ... ปีที่สอง พอมีคนเมา ก็จับวัดแอลกอฮอล์ จะมีฝ่ายจับเข้ารถห้องขัง [มหาวิทยาลัย]ให้เงินจ้างตำรวจมาเพื่อการนี้ ... ปีล่าสุดเจอผู้กระทำความผิดแค่ 2 ราย ... ทางมหาลัยมีงบสำหรับตอบแทนหน่วยงานข้างนอก เป็นงบที่ยังไม่รวมค่าอาหาร มีน้ำดื่มให้ฟรี หน่วยงานละ 8,000 บาท สำหรับ[ชื่อหน่วยงาน]จะให้เยอะหน่อยเพราะ[ชื่อหน่วยงาน]ทำงานตั้งด้านให้เราตั้งแต่ปี 4”

4.2) การให้ความร่วมมือของภาคประชาชน

หลายพื้นที่ประสบความสำเร็จในการป้องกันเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยความร่วมมือจากภาคประชาชนทั้งระดับบุคคลและระดับชุมชน

1. ระดับบุคคล เป็นการแจ้งร้องเรียนจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ช่วยให้ทราบปัญหาเกิดการประสานงาน การตรวจสอบการกระทำความผิด นำไปสู่การดำเนินการปรับหรือควบคุม และยัง能够帮助กระตุ้นให้หน่วยงานต่างๆเกิดความระแวดระวังภาพลักษณ์ขององค์กรได้ กรณีศึกษาที่น่าสนใจคือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้รับการแจ้งจาก “ลุงจุ่น” ถึงกรณีการไม่ติดป้ายเขตปลอดเหล้า-บุหรี่บ่อยครั้ง เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ให้ความเห็นเชิงบวกว่า “เหมือนมีคนพูดแทน” ช่วยให้ดำเนินงานบางเรื่องที่ไม่มีคนกล้าร้องเรียนได้เร็วขึ้น

“ลุงจุ่น ทีมงานจะชอบเพราะเหมือนมีคนพูดแทน”

“จะมีนี้กร้องเรียนเขาประจำชื่อ ลุงจุ่น มักจะร้องเรียนเรื่องการกระทำที่ผิดกฎระเบียบหรือมาตรการอยู่บ่อยครั้ง หลายครั้งเป็นปัญหาเพราะร้องเรียนเยอะจนเจ้าหน้าที่ต้องเอาเวลาทำงานอื่นมาติดตามข้อร้องเรียนของลุงจุ่น แต่ในทางกลับกันก็มีข้อดีเพราะบางเรื่องก็ไม่มีคนกล้าร้องเรียน เพราะเกรงกลัวอิทธิพล แต่ลุงจุ่นแจ้งไว้พอดี ก็สามารถดำเนินการได้ทันที”

“เคยมีอยู่ครั้งของ[ชื่อจังหวัด] ลุงจุ่นตามเรื่องนี้โดยเฉพาะ ทีมงานต้องระวังส่วนราชการที่เกี่ยวข้องต้องระวังเพราะถ้าโดนขึ้นมาจะลำบาก”

2. ระดับชุมชน เป็นการให้ความร่วมมือกันของกลุ่มคน เช่น เครือข่ายพ่อค้าแม่ค้า กลุ่มผู้นำชุมชน ช่วยเป็นหูเป็นตาให้หน่วยงานรัฐ ระแวดระวังการกระทำความผิด สอดส่องพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กในชุมชนได้ทั้งเด็กในระบบการศึกษาและเด็กนอกสถานศึกษา นำไปสู่การประสานงานผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

“มีเครือข่ายพ่อค้าแม่ค้าที่เป็นจิตอาสาที่จะช่วยดูแลลูกหลาน [ช่วยดูเรื่อง] หนีเรียน มั่วสุม กินเหล้า ตั้งครรภ์ [เขา]จะส่งข่าวมาแล้วส่งต่อให้เครือข่ายที่ใกล้ที่สุด”

“ถ้าไม่รุนแรงก็โทรหาครู ถ้าสังกัด กคน. ก็โทรไปหา กคน. ถ้าไม่ได้เรียนเลยก็เป็นผู้ปกครอง/ผู้นำชุมชน พากลับบ้านบอกผู้นำชุมชน”

“ชุมชนมีตู้ป้อมยามการกระจายข่าวสารในจุดเสี่ยง ให้ความรู้ไปด้วย”

4.3) การสร้างเครือข่ายเพื่องานป้องกันการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กและเยาวชน

การป้องกันเด็กในการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่เกิดจากความร่วมมือจากทุกฝ่าย เช่น ระหว่างผู้ปกครอง ครู โรงเรียน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และภาคเอกชน โดยสามารถสร้างเครือข่ายได้หลายรูปแบบ ดังนี้

1. เครือข่ายระหว่างหน่วยงานต่างๆกับชุมชน การสร้างเครือข่ายในลักษณะนี้เป็นการพึ่งพาชุมชนเป็นหูเป็นตาให้หน่วยงานต่างๆ ช่วยแจ้งเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์หรือการกระทำที่ผิดกฎหมายที่เกิดขึ้นในพื้นที่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ ช่วยให้หน่วยงานต่างๆได้ทราบเหตุการณ์ต่างๆในชุมชนได้ทันท่วงที่อยู่เสมอ เช่น ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย-พระสงฆ์-ผู้นำชุมชน ความร่วมมือส่วนราชการ-ชุมชน และความร่วมมือตำรวจ-ชุมชน

“มหาวิทยาลัยพยายามให้พระสงฆ์และผู้นำชุมชนมาทำงานร่วมกัน เช่น ผู้ใหญ่บ้านมีการ live เล่าเรื่องข้อปฏิบัติในการขายเหล้าในชุมชนซึ่งได้ผลดี หรือเมื่อนักศึกษาไปทำความเดือดร้อนก็มีพระมาต่อว่าอาจารย์ว่า ลูกศิษย์ไปสร้างความเดือดร้อน”

“ส่วนราชการกับร้านมีการทำ MOU ร่วมกัน ถ้าจะมีคอนเสิร์ตลงร้านต้องไปแจ้งผู้นำชุมชน (เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ก่อน ผู้นำชุมชนมีสิทธิห้ามปราม บางครั้งมีปัญหาผู้ใหญ่บ้านก็ไปถึงร้านทันที ถ้าผู้นำแข่งแกร่งร้านก็จะเบา ลง”

2. เครือข่ายระหว่างหน่วยงานรัฐและเยาวชน เป็นการสร้างเครือข่ายเพื่อให้เด็กช่วยให้ข้อมูลจุดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และร่วมตรวจสอบว่าจุดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ มีการอนุญาตให้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี เข้าใช้บริการหรือไม่ กรณีศึกษาที่พบในงานวิจัยนี้คือ หน่วยงานด้านสาธารณสุขในหลายจังหวัดมีการทำเครือข่ายกับเด็ก การสอนเทคนิคการ

ถ่ายรูปเพื่อให้เด็กช่วยลงพื้นที่เก็บหลักฐานการกระทำความผิดเพื่อส่งต่อปัญหาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังความเห็นต่อไปนี้

“เด็ก 50 คนของ[ชื่อจังหวัด] เราประสานโรงเรียนทำกิจกรรมเลือกมา [เด็ก]มาให้ดีเอง ... มีการเตรียมความพร้อมเด็ก มีเทคนิค แต่ถ่ายรูปเก็บมี เกือบทุกจังหวัด ... เมื่อถามว่า สถานบันเทิงที่ไหนไปบ้าง ที่ไหนเป็นจุดเสี่ยง เด็กตอบได้หมดเลย บางทีก็ไม่ตรวจ[อายุ]นะ [ชื่อห้าง]มีการขายเบียร์เต็มที วันที่สองหายเกลี้ยงเพราะเด็กช่วยเก็บภาพ ไปส่งให้ [ชื่อหน่วยงาน สาธารณสุข] แล้วส่งให้[ชื่อหน่วยงานสาธารณสุข] และส่งต่อไปท้องถิ่น วัน ถัดมาลานเบียร์หาย ยังไม่พบว่าใครข่มขู่ ... เราให้เด็กไปเที่ยวปกติ อายุ17- 18 [ชื่อหน่วยงานสาธารณสุข] อยู่ข้างนอก[ลานเบียร์] คอยดูต่างๆ”

3. เครือข่ายนักเรียน/นักศึกษาภายในสถานศึกษา การสร้างเครือข่ายลักษณะนี้ช่วยให้ การทำงานของสถานศึกษาสามารถรับรู้เรื่องราวเชิงลึกของนักเรียน/นักศึกษาในสถานศึกษาได้ดียิ่งขึ้น อาจ ใช้วิธีการอบรมให้ความรู้ ขอความร่วมมือจากนักเรียน/นักศึกษาให้ช่วยกันสอดส่องและร้องเรียนปัญหาที่ เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา ช่วยให้ค้นพบปัญหาที่สถานศึกษาเองเข้าถึงได้ยากด้วย จากข้อมูลที่ได้มี สถานศึกษาอย่างน้อย 2 แห่ง ที่มีการสร้างเครือข่ายกับเด็ก ดังความเห็นต่อไปนี้

“เด็กประมเห็นอะไรก็บอก ปิดไม่เป็น เห็นรุ่นพี่ก็จะไปฟ้องครู มีสารวัตร นักเรียน มีสถานนักเรียน”

“[ชื่อมหาวิทยาลัย] มี call center โทรแจ้งได้เลย รุ่นน้องโทรแจ้งอาจารย์ ว่ารุ่นพี่แอบกิน ที่จับรายใหญ่ๆ ก็มีการคุมจับ”

5. เครือข่ายสถานศึกษากับภาคเอกชน เช่น หอพัก ในลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้หอพักช่วยเป็นหูเป็นตาให้สถานศึกษา เมื่อหอพักให้ความเอาใจใส่ระแวงระวังไม่ให้เกิดการมั่วสุม หรือพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ได้ตามที่สถานศึกษาคาดหวัง หอพักก็จะได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย ว่ามีความปลอดภัยต่อนักเรียน/นักศึกษาด้วย ดังความเห็นของบุคลากรมหาวิทยาลัยท่านหนึ่ง

“มีการทำเครือข่ายหอพักไว้ ถ้าเป็นนักศึกษา จะให้ส่วนลดนักศึกษา ถ้ามี อะไรในหอพัก หอพักก็จะติดต่อมหาลัยได้โดยตรง เป็นหูเป็นตาให้มหาลัย โดยตรง”

5) ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

การบังคับใช้มาตรการโชนนิ่งควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษานั้นสามารถช่วยจำกัดจำนวนร้านค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และอัตราการเพิ่มของร้านค้าที่เด็กและเยาวชนจะเข้าถึงได้ง่าย แต่ในทางปฏิบัติการพัฒนาแนวทางป้องกันเด็กและเยาวชนจากการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสารเสพติดอื่นๆให้ยั่งยืน ยังคงมีอุปสรรคหลายจุดที่จะต้องได้รับการปรับปรุง

5.1) ข้อมูลสิ่งเสพติดในสถานศึกษามีหลายระบบแต่ขาดการเชื่อมต่อข้อมูล

เมื่อสอบถามถึงฐานข้อมูลนักเรียนหรือนักศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการติ่มสุราและยาเสพติดว่าสามารถเข้าถึงหรือทราบข้อมูลได้จากแหล่งใด พบว่า ทั้ง 5 จังหวัดให้ข้อมูลไปในทางเดียวกัน โดยแต่ละหน่วยงานจะอ้างถึงฐานข้อมูลที่ตนเองใช้งานซึ่งมีอยู่หลายระบบ ได้แก่ ระบบสารสนเทศเพื่อดูแลและติดตามการใช้สารเสพติดในสถานศึกษาในสถานศึกษา (Care And Trace Addiction in School System, CATAS) ระบบสารสนเทศยาเสพติดจังหวัด (Narcotics Information System for Province Agency : NISPA) และระบบข้อมูลการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดของประเทศ (บสต.) ในปัจจุบันระบบข้อมูลที่กล่าวมาทั้งหมดมีลักษณะแยกกันทำและไม่ได้มีการเชื่อมต่อข้อมูลอย่างเป็นทางการบูรณาการจะขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล เช่น ครู เจ้าหน้าที่

จากข้อมูลที่ได้รับครูจะใช้ทั้งระบบ NISPA และ CATAS ในการบันทึกรายงานด้านยาเสพติดในสถานศึกษา โดยระบบ NISPA จะเป็นการระบุจำนวนนักเรียน/นักศึกษาในกลุ่มเสี่ยง กลุ่มติด กลุ่มค้าปัจจัยเสี่ยง กิจกรรมป้องกัน และกิจกรรมเฝ้าระวัง แต่ระบบ CATAS นอกจากจะมีการระบุจำนวนกลุ่มเสี่ยงแล้วยังสามารถระบุตัวผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดด้วย

“ครูจะกรอกระบบ NISPA ก็จะไปพบสถานที่ บุหรี่ แอลกอฮอล์ เกมส์ ... NISPA มีมาตั้งแต่ประมาณปี 47 48 เป็นของ ป.ป.ส. เป็นการบันทึกข้อมูลสิ่งเสพติด ... ส่วน CATAS เป็นของกระทรวงศึกษาธิการ จะเป็นการกรอกข้อมูลกลุ่มเสี่ยง”

ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งกล่าวถึงประเด็นน่าสนใจเกี่ยวกับฐานข้อมูลว่า ข้อมูลที่บันทึกในระบบ CATAS มีโอกาสได้ข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์เนื่องจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของบุคลากรการศึกษาว่า จำนวนเคสของกลุ่มเสี่ยงที่บันทึกในระบบจะส่งผลกระทบต่อประเมินผลงานผู้บริหารสถานศึกษา

“การบันทึกข้อมูลนักเรียนผ่านระบบสารสนเทศยาเสพติด (CATAS) เป็นไปอย่างไม่สมบูรณ์ โรงเรียนไม่ยอมแจ้งข้อมูลตามความเป็นจริง เนื่องจากผู้บริหารส่วนหนึ่งมีความเข้าใจว่าหากมีการโยกย้ายผู้บริหารไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น จะมีการนำผลจาก CATAS ไปใช้ในการวัดคะแนนการบริหารงาน ของ

ผู้บริหารคนนั้น ซึ่งจริงๆแล้วไม่ควรทำ นอกจากนี้[ชื่อหน่วยงาน]เองก็ตรวจสอบ CATAS ไม่ได้”

“โรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยอยากให้ข้อมูลเชิงลบ (เหล้า ยาเสพติด แม่ร้าย) ในระบบ CATAS”

การคัดกรองนักเรียน/นักศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็น แต่ระบบ NISPA บอกแค่จำนวนกลุ่มเสี่ยง และ CATAS บอกข้อมูลเฉพาะผู้เกี่ยวข้องยาเสพติด ข้อมูลทั้งหมดอาจไม่ครอบคลุมการดูแลนักเรียน/นักศึกษาทุกคนในสถานศึกษาของตนเองเหมือนอย่างที่ระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล (Data Management Center: DMC) ที่ออกแบบมาเพื่อการดูแลจำนวนนักเรียน ข้อมูลนักเรียน ความด้อยโอกาส การให้ทุน และการจัดการงบประมาณ ที่ทำให้ครูสามารถรู้ปัญหาของเด็กและสามารถประเมินเด็กเป็นรายบุคคลได้

“บางทีครูก็รู้ปัญหา แต่ก็จัดการต่อยาก การคัดกรองนักเรียนรายบุคคลมีความจำเป็น มีการเยี่ยมบ้านไปดูสิ่งแวดล้อม มีระบบข้อมูล คิดว่าเป็นประโยชน์ เพราะถ้าไม่ไปก็ไม่รู้ว่าเด็กแต่ละคนเป็นไง ถ้ามีเด็ก 3,000 คน ก็มีข้อมูลครบ 3,000 คน จะสามารถดึงข้อมูลมาใช้ได้ ข้อมูลนักเรียนระบบ DMC ปีละ 2 ครั้ง 10 มิถุนายน 10 พฤศจิกายน ข้อมูลอยู่ที่โรงเรียน แต่ก็มีการลงในระบบ”

5.2) ความหวาดกลัวผู้มีอำนาจหรือผู้มีผลประโยชน์ในพื้นที่

อุปสรรคในการดำเนินงานของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับมาตรการโซนนิ่งรอบสถานศึกษาซึ่งเป็นประเด็นสำคัญและพบในทุกจังหวัดที่สำรวจ คือ ความเกรงใจหรือหวาดกลัวต่อผู้มีอำนาจหรือผู้มีผลประโยชน์ในพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่เป็นเขตเศรษฐกิจ เช่น กลัวการข่มขู่ เกรงใจผู้บังคับบัญชา เคยเจอภัยกับตนเอง

“เคยมีคนโทรมาขู่ว่า รู้มั๊ยผมเป็นใคร”

“ในเขตโซนนิ่ง ไปเดือนแล้วเคยเจอภัยเข้ามาสู่ตัว ... ธุรกิจสีเทาถึงจะไม่ใหญ่ แต่ก็กลัวการโดนแจ้งข่มขู่”

แนวทางการทำงานเพื่อป้องกันความเสี่ยงและอันตรายที่อาจเกิดขึ้น จึงเน้นการลงพื้นที่เป็นหมู่คณะ มีตำรวจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมด้วย เพื่อความปลอดภัยและสามารถบังคับใช้กฎหมายแม่ข่าย รวดเร็ว และครอบคลุมความผิดทุกกรณี

“หากมีการลงตรวจพื้นที่ [บุคคล]จะไม่กล้าไปคนเดียว เพราะกลัวส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัว ภรรยา ลูก แต่ถ้าจะเข้าพื้นที่จะไปพร้อมกับตำรวจ กำนันผู้ใหญ่บ้าน”

“เวลาไปจะไปกันหลายภาคส่วน สาธารณสุขจะทำหนังสือประสาน ฝ่ายปกครอง สรรพสามิต เพื่อลงพื้นที่ บางพื้นที่มีอิทธิพลเล็กๆ บางที่ตำรวจก็อยาก ยืมมือสาธารณสุข เพราะ พรบ. บุหรี่และเหล้าเป็นของสาธารณสุข”

แต่อย่างไรก็ตาม การตรวจตราพื้นที่และการลงโทษจับปรับผู้กระทำความผิดนั้นทำได้ยาก เนื่องจากอิทธิพลของผู้มีอำนาจ เครือข่ายผู้มีอำนาจที่ทำให้เกิดการต่องรอง และการแจ้งให้ทราบก่อนที่มตรวจตราจะลงพื้นที่

“การแจ้งสรรพสามิตทำได้ยาก เพราะเมียตำรวจขายเอง กฎหมายเลยไม่ศักดิ์สิทธิ์”

“อุปสรรคในการทำงาน คือ เรื่องเขตเศรษฐกิจ และผู้มีอิทธิพล หากผู้ใหญ่ไม่ อยากได้รับผลกระทบจะมีการขอให้ผ่อนปรน พอลงไปไม่เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ ชาวบ้านก็จะมองว่ามีการรับตั้งหรือเปล่า”

“ทำงานยาก มีการขอความอนุเคราะห์ มีผู้หนุนหลัง ระบบอุปถัมภ์ มีการโทรบอกก่อน”

“ทำงานลำบาก เปียร์[ยี่ห้อหนึ่ง]เต็มไปหมด แต่มีผู้ใหญ่มาขอไว้ คนจัดนามสกุลใหญ่[ระบุนามสกุล] ... เชิญผู้ใหญ่และผู้ว่า เหล้าเปียร์เต็มไปหมด ก็เลยโทรไปบอกว่าถ้ายรูปติดมากี่ลำบาก ผู้ว่าเลยโยนให้นายอำเภอ นายอำเภอก็ลำบากใจ”

5.3) เด็กและเยาวชนยังสามารถเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ด้วยวิธีอื่น

แม้ว่าจะมีมาตรการกำหนดโซนนิ่งรอบสถานศึกษาเพื่อจำกัดการเข้าถึงแอลกอฮอล์ จากข้อมูลที่ได้พบว่ายังมีวิธีการอื่นที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงแอลกอฮอล์ได้ นับว่าเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานเพื่อป้องกันเด็กต่อการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น การขายนอกโซนนิ่ง การอนุญาตให้เด็กเป็นพนักงานในร้านที่มีการขายเครื่องดื่ม พบว่ามี 3 ใน 5 จังหวัดที่พบกรณีดังกล่าว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แม้จะมีมาตรการห้ามขาย แต่เด็กก็ยังสามารถหาซื้อจากที่อื่นนอกโซนนิ่งได้”

“พนักงาน[ร้านเหล้า]ทำงานได้ตั้งแต่ 18+ เข้าผับไม่ได้ เวลาโดนจับก็แอบเปลี่ยนเป็นพนักงานเสิร์ฟไปแล้ว”

“ร้านเหล้าเปิดกลางคืน เด็กนักศึกษาไปรับจ๊อบกลางคืน ช่วงศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ ร้านจะพิจารณาเป็นที่นิยมเป็นพิเศษ”

แม้ว่าการบังคับใช้มาตรการโซนนิ่งส่งผลต่อการควบคุมปริมาณร้านค้า แต่ยังคงพบว่าเด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เช่นเคย การซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่จำเป็นจะต้องมาจากสถานบริการหรือสถานประกอบการที่คล้ายกับสถานบริการเท่านั้น ยังคงมีกิจการรอบสถานศึกษาที่ขออนุญาตขายอาหารและจัดทะเบียนเป็นร้านอาหารแต่มีการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงทำให้เด็กและเยาวชนยังคงเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณรอบสถานศึกษาได้โดยง่าย แหล่งอื่นๆที่อาจพบการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ เช่น ร้านอาหารทั่วไปที่มีการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แผงลอย-ร้านค้าเคลื่อนที่ตามสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ ร้านในโรงแรม และร้านนม-กาแฟ ที่มีเครื่องดื่มนมผสมเหล้าเกินร้อยละ 0.5 เนื่องจากเครื่องดื่มซึ่งขายได้ตามปกติจะต้องไม่มีแอลกอฮอล์เจือปนโดยปริมาตรไม่เกินร้อยละ 0.5 หากมีปริมาณแอลกอฮอล์เจือปนมากกว่าร้อยละ 0.5 จะจัดเป็นสินค้าสุราซึ่งต้องอยู่ในความควบคุมของสรรพสามิต นอกจากนี้เด็กอาจเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่ายเนื่องจากบุคคลรอบตัวจัดหามาให้

“ร้านอาหารทั่วไปก็มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น ไวน์ และเด็กมหาวิทยาลัยก็มีหลายระดับทั้งที่มีเงินน้อยและเงินมาก”

“เมืองไทยไม่มีกฎหมายโรงแรม[ที่กำหนดอายุขั้นต่ำในการเข้าพัก] ในอดีตก็เคยมีเด็กไปแอบเปิดห้องรวมกลุ่มกิน[เหล้า]กันอยู่บ้าง”

“เมากาแฟ ถ้ามีเหล้า 0.5% ไม่ใช่[สุรา] [ถ้าใส่เหล้า]เกิน 0.5% ไม่ได้แล้ว”

“ถ้าจะเอาจริงๆ ร้านข้าวต้มโตรุ่งที่ขายเกินตี 1 ตี 2 จับได้หมด ร้านมักจะบอกว่ามีแต่ผู้ใหญ่ไม่ได้มีเด็ก”

“เด็กมาแล้วว่าไปงานเลี้ยงก็มีการดื่ม[เครื่องดื่มแอลกอฮอล์]”

“เวลามีการจัดคอนเสิร์ต แม้จะมีการแบ่งโซนอายุ [สำหรับการขายเหล้า] เด็กซื้อไม่ได้แต่ก็พบว่ามีคนที่มีอายุเกินเกณฑ์ไปซื้อมาให้เด็กกิน”

5.4) เด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษาเป็นกลุ่มเสี่ยงที่ยากต่อการดูแล

มาตรการโซนนิ่งรอบสถานศึกษานั้นออกแบบมาเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาในสถานศึกษาภายใต้การดูแลของหน่วยงานภาครัฐซึ่งมีครูและบุคลากรทางการศึกษาช่วยกันสอดส่อง ดูแล และแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ในความเป็นจริงแล้วจากการให้ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่รัฐอย่างน้อย 2 จังหวัด พบว่า “เด็กนอกสถานศึกษา” เป็นเด็กอีกกลุ่มใหญ่ที่เข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยากต่อการดูแล เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กที่ไม่ได้อยู่ในการดูแลของสถานศึกษา ไม่ได้เรียนหนังสือ ไม่มีครูเป็นที่ปรึกษา เมื่อพบปัญหาเจ้าหน้าที่จะต้องหาช่องทางติดต่อผู้ปกครองซึ่งผู้ปกครอง

แต่ละครอบครัวจะมีความสามารถในการดูแลเด็กแตกต่างกัน ศูนย์เสมารักษ์และศึกษาธิการจังหวัดจะร่วมดูแลเด็กทั้งหมดโดยถือว่าเป็นเด็กในจังหวัดนั้น

“เด็กที่มีปัญหาส่วนใหญ่เป็นเด็กนอกสถานศึกษา ตัวเลขของเด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือมีเยอะ เด็กกลุ่มนี้สอนลำบาก จะสอนพ่อแม่ ก็ไม่ค่อยสำเร็จ ... เด็กที่มีปัญหาและถูกจับเข้าไปในค่ายบำบัด โคนจับไม่นานก็ถูกปล่อยออกมา อีกทั้งพ่อแม่เจอกันในค่ายก็ไปสร้างเครือข่ายออกมาอีก”

“เด็กที่มึนสุราไปโดนจับ ยังไม่พบการร้องเรียนมาที่ [ชื่อหน่วยงาน] ส่วนใหญ่เป็นเยาวชนนอกสถานศึกษา โรงเรียนภาครัฐไม่ค่อยมีปัญหาเท่าไร เพราะมีระบบดูแลค่อนข้างเข้มงวด สอดส่องดูแลภายในโรงเรียน มีครูสอน ครูDARE ลูกเสือ ต้านภัยยาเสพติด”

5.5) ขาดระบบฐานข้อมูลโซนนิ่งที่สืบค้นได้ง่าย

การตรวจสอบการได้รับอนุญาตของสถานประกอบการที่มีขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเขตพื้นที่โซนนิ่งรอบสถานศึกษารวมไปถึงกฎระเบียบต่างๆ จำเป็นต้องมีแผนที่โซนนิ่งเป็นเครื่องมือจึงจะทราบว่าสถานที่นั้นอยู่ในเขตโซนนิ่งหรือไม่ ทั้ง 5 จังหวัดที่ให้ข้อมูลยังไม่พบว่ามีระบบฐานข้อมูลโซนนิ่งบนอินเทอร์เน็ตที่สามารถสืบค้นจากตำแหน่งพิกัดได้ ข้อมูลแผนที่ส่วนหนึ่งบนอินเทอร์เน็ตเป็นไฟล์สกุล .pdf แต่พบข้อมูลแค่บางพื้นที่เท่านั้น เจ้าหน้าที่ส่วนหนึ่งยังคงจำเป็นต้องใช้สมุดแผนที่ในการทำงานซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการลงพื้นที่ ดังความเห็นต่อไปนี้

“เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทำงานลำบาก เพราะเข้าถึงข้อมูลโซนนิ่งยาก ไม่รู้ว่าตรงไหนเป็นโซนนิ่งบ้าง”

“การลึกลับเปิดคิดว่าอาจจะมี แต่ตรวจสอบได้ไม่ทั่วถึงเพราะต้องถือสำเนา [แผนที่โซนนิ่ง] ไปด้วย”

“ไม่ได้มีแผนที่ดิจิทัลแต่มีเป็นเล่ม พอร้านค้ามา เขียนแผนที่ เอามาเทียบก็จะเปิด google map ได้ เพราะถ้าพลาดไปเราก็อาจจะทำหนังสือขอถอน[ร้าน]”

“อยากให้หน่วยงานที่รับผิดชอบมาคุยกับโรงเรียนว่าจากตรงไหนถึงตรงไหน ห้ามขาย โรงเรียนไม่ทราบเลยว่าตรงไหนห้ามขาย โรงเรียนก็อยู่ในเมืองก็ใกล้แหล่งขายอยู่ด้วย น่าจะมีประชาสัมพันธ์จากส่วนกลางเพิ่มขึ้น”

5.6) ขาดงบประมาณดูแล

การจัดสรรงบประมาณกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเขตพื้นที่โซนนิ่งรอบสถานศึกษานั้นมีไม่เพียงพอ จำเป็นต้องใช้งบประมาณจากงานอื่น การของบประมาณมีความยุ่งยากซับซ้อนและมีความไม่แน่นอน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กไม่ได้รับงบประมาณ

“โซนนิ่งไม่มีงบประมาณ ต้องใช้งบ สสส. งบบูรณาการ สำหรับการตรวจโซนนิ่ง การตรวจทั่วไป การตรวจ 7 วันอันตราย การตรวจนิเทศ เงิน สสส. ได้ไม่เท่ากัน บางปีได้ 50,000 บาทสำหรับการทำกิจกรรมเป็นการทำงานเน้นการลงพื้นที่เพื่อ ป้อมปราม โปรโมชันต่างๆ”

“งบมีแต่การทำรายงานมีรายละเอียดเยอะมาก ถ้าขอเงินจังหวัดสามารถขอได้ แต่จะได้หรือไม่ ไม่รู้ และมีเกณฑ์การขอมากมาย คนถึงไม่ค่อยอยากขอ เพราะมี องค์ประกอบเยอะมาก ... สาธารณสุขโยน[งบ]ไปหน่วยงานเครือข่ายหมด ไม่ โยนมาทางนี้”

6) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

6.1) การปลูกจิตสำนึก

การปลูกจิตสำนึกเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยให้การดำเนินงานป้องกันเด็กและเยาวชนต่อการเข้าถึง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นไปได้ด้วยดีเพราะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจต่อการปรับเปลี่ยนเพื่อ การแก้ไขปัญหา การปลูกจิตสำนึกควรเริ่มกับทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน/ นักศึกษา ร้านค้า และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ให้ข้อมูลให้ข้อเสนอแนะเรื่องการปลูกจิตสำนึกว่าสามารถทำ ได้หลายรูปแบบนอกเหนือจากการอบรมที่มีอยู่แล้ว อาทิ

1. กิจกรรมและการได้รับประสบการณ์ตรง เช่น กิจกรรมที่ช่วยให้เด็กใช้เวลาว่างให้เกิด ประโยชน์ กิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด กิจกรรมพาไปพบปะเหยื่อของการเมาแล้วขับเพื่อให้เกิด ตระหนักถึงผลกระทบของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

“พยายามหากิจกรรมให้เด็กใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ สร้างภูมิให้เด็ก ห้องเรียนสีขาว”

“ในอดีต มีงบสาธารณสุข ทำกิจกรรมรณรงค์ยาเสพติดแต่ตอนนี้ไม่มี ขึ้นกับ โรงพยาบาลแทน”

“ถ้าเด็กที่เคยเจอกรณีพ่อแม่ถูกรถชนตายจากการดื่มเหล้า ก็จะมีรู้สึก มากกว่าคนที่ไม่เคยโดนอะไร ฝากศึกษาฯ ว่าควรจะมีหลักสูตรที่มาจาก

ส่วนกลางที่ไม่ใช่ข้อเขียน เป็นหลักสูตรชีวิต เช่น พาไปดูคนที่ เป็นอัมพาต
จากรถชน”

2. ปรับปรุงวิธีการสื่อสาร โดยการใช้สื่อตอบโต้การกระทำที่ไม่เหมาะสม ให้คำชี้แนะเมื่อ
พบสิ่งที่ไม่ควรเป็นแบบอย่าง

“ถ้าจะทำให้เด็กเข้าถึงแอลกอฮอล์ได้ยากขึ้น การตอบโต้ด้านสื่อของเราไม่
ค่อยดี เด็กลองชิมเพราะมีไอศกรีมมาเป็นต้นแบบ ไม่เคยใช้สื่อตอบโต้ย้อนศร
กลับไปเพื่อที่เด็กจะได้ไม่ต้องตามพวกนี้มาก ไม่ควรใช้กฎหมายอย่างเดียว
แต่ใช้สื่อโต้กลับไปด้วยจะช่วยได้มาก”

3. ให้ความสำคัญกับตัวอย่างที่ดี มีการยกย่องคนดีหรือกลับตัวกลับใจเป็นคนดี จาก
ข้อมูลที่ได้รับพบว่า กิจกรรมของเครือข่ายภาคประชาสังคมที่มีการเชิดชูเกียรติเด็กหัวใจหิน เหล็ก และ
เพชร นอกจากจะทำให้เด็กได้รับการยกย่อง เลิกเหล้าได้ ยังทำให้เด็กกลายเป็นเครือข่ายหน่วยงานรัฐใน
การเฝ้าระวังพื้นที่ได้อีกด้วย

“ต้นแบบ คนหัวใจหิน (งดเหล้า 3 เดือน) หัวใจเพชร (เข้าพรรษาแล้วเลิก
ต่อเนื่องมากกว่า 3 ปี) หัวใจเหล็ก (ไม่เคยดื่มเลย) เด็กพอได้รับการอบรมก็ม
ีการแจ้งเดือนหนึ่งไม่เกิน 10 ราย ก็จะมีกลุ่ม Line เด็กจะมาบอก พี่เค้าตั้ง
ลานเบียร์เต็มเลย ถ่ายรูปมา [เราสอน]บอกเทคนิค[การถ่ายรูป] เช่น ไปเป็น
กลุ่ม ไปลี้ลากับเขาเลย แล้วก็ถ่ายรูปมา หน้าห้างสรรพสินค้า(ลานเบียร์)”
“อย่ามุ่งหานักดื่มหน้าใหม่มากเกินไป ให้ลองทำงานกับเด็กดี สนับสนุนให้
เด็กดีมีหน้ามีตาเพื่อเชิญชวนให้เด็กคนอื่น ๆอยากทำดี”

6.2) ความสำคัญของครอบครัวและชุมชน

มาตรการป้องกันการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับเด็กในสถานศึกษา
ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป ผู้ให้ข้อมูลหลายรายมีความเห็นว่าการป้องกันที่ดีที่สุดควรเริ่มต้นจากครอบครัว
พ่อแม่ควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็กเพราะสามารถดูแลและให้ความรู้เด็กได้ตั้งแต่อายุยังน้อย

“สถาบันครอบครัว ควรเป็นต้นแบบที่ดีให้ลูก ถ้าทำไม่ดีเด็กก็จะมองเป็นเรื่อง
ปกติ”

“ควรให้ความรู้ ครอบครัวอบอุ่น ผู้ปกครองมีส่วนร่วม”

“ต้องมาจากพื้นฐานครอบครัว คิดว่าโชนนิ่งไม่ค่อยได้ประโยชน์เท่าไร เด็ก
ประหม่าไม่ค่อยได้”

นอกจากครอบครัวแล้ว ชุมชนมีส่วนต่อการป้องกันเด็กและเยาวชนต่อการเข้าถึง
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การมีชุมชนที่เข้มแข็งจะช่วยให้เด็กได้อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย
เพราะจะมีการให้ความรู้ การเฝ้าระวัง และการแก้ไขปัญหา แต่อย่างไรก็ตามภาครัฐควรให้การ
สนับสนุนเรื่องความปลอดภัยให้กับผู้ทำงานชุมชนด้วย

“สถานศึกษาเป็นที่ปลายเหตุ แต่จริงแล้วชุมชนจะต้องเข้มแข็งทั้งบ้าน วัด
โรงเรียน จึงจะแก้ไขได้”

“โรงเรียนต้องร่วมกับชุมชน มีการประชุมวางมาตรการความปลอดภัยใน
ชุมชน”

“แนวทางพัฒนา 1)กฎหมายควรจะต้องจริงจัง 2) การมีส่วนร่วมของชุมชน
ชุมชนรอบมทาลัยควรจะมีส่วนร่วมด้วย เช่น การแอบดื่ม ตั้งร้าน ถ้าชุมชนดู ก็
ถึงไม่ได้”

“เรื่องสุรา อสม. ยังทำน้อยอยู่ มาตรการชุมชนในการเฝ้าระวัง[ควร]จะมี
บทบาทมากขึ้น แต่ก็ต้องมีมาตรการความปลอดภัยให้เขาด้วย”

6.3) การให้อำนาจสถานศึกษาต่อการจัดการปัญหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายในสถานศึกษา

สถานศึกษายังไม่มีอำนาจในการปรับหรือจับผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์ภายในสถานศึกษาได้ด้วยตนเอง จำเป็นต้องแจ้งตำรวจให้ดำเนินการจับกุมซึ่งอาจไม่ทัน
เหตุการณ์และเก็บหลักฐานการกระทำความผิดได้ยาก ถือเป็นอีกช่องทางที่เปิดโอกาสให้มีผู้กระทำ
ความผิดในสถานศึกษา

“กฎหมายควรให้อำนาจหน่วยงานนั้นๆให้สามารถออกกฎในสถาบันการศึกษา
ได้ โดยสามารถจับปรับได้เองทันทีโดยไม่ต้องพึ่งอำนาจตำรวจ เพราะเมื่อก่อน
เวลาเจอเหตุการณ์แล้วแจ้งตำรวจ กว่าตำรวจจะมา ก็เลิกกันแล้ว ปรับไม่ทัน”

“งานเลี้ยงศิษย์เก่าเคยเจอ เขาใช้วิธีเปลี่ยนแก้ว โป๊ยให้สมาคมผู้ปกครอง จริงๆ
ผอ. ผิดอยู่แล้ว แต่พอมาถึงเราหลักฐานไม่มี ลงก่อน ถามว่าเลี้ยงอะไร
อะไรบ้าง ไปถามก่อน ตัดไฟแต่ต้นลมง่ายกว่าไปตาม ถ้าไปถามทีหลัง เก็บ
หลักฐานยาก”

6.4) มาตรการที่แต่ต้องให้ความสำคัญกับการบังคับใช้กฎหมายเพิ่มขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 จังหวัดมีความเห็นไปในทางเดียวกันคือ มาตรการเขตพื้นที่โซนนิ่งเป็นสิ่งดี กฎหมายที่ออกมาดี แต่การบังคับใช้ในทางปฏิบัติยังต้องมีความจริงจังมากขึ้น ไม่มีการเลือกปฏิบัติ ไม่เปิดโอกาสให้มีการต่อรอง และเพิ่มระดับความเข้มข้นของการบังคับใช้กฎหมายอย่างต่อเนื่อง

“คิดว่ากฎหมายมีครบแล้ว แต่เป็นเรื่องปฏิบัติมากกว่า การบังคับใช้ยังไม่ดีพอ ในส่วนของผู้ประกอบการ”

“สิ่งที่เข้มงวดควรเน้นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตีมี เห็นด้วยกับการเอาผิด คนขายที่ขายของให้เด็ก ถ้าทำความเสียหายก็ควรถูกลงโทษ”

“ต้องเพิ่มความเข้มข้นด้านการบังคับใช้ เพราะกฎหมายยังเป็นตัวหนังสือแต่คนที่จะทำหน้าที่ คนที่ใช้กฎหมายยังอ่อนแอ”

“กฎหมายมีอยู่แล้วแต่ไม่มีการบังคับใช้ ปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ต้องให้ความสำคัญกับการเอากฎหมายมาใช้”

“กฎหมายออกมาก็ดีทุกฉบับ ขึ้นอยู่กับการบังคับใช้มากกว่า”

“ผมมองว่าไม่เด็ดขาด ขยายไม่ได้ก็ควรขยายไม่ได้ ก็ยังมีการต่อรอง”

“กฎหมายควรจะต้องจริงจัง”

“โซนนิ่งเป็นสิ่งที่ดีแต่บทบาทของเจ้าหน้าที่ก็เป็นเรื่องสำคัญ อยากเห็นบทบาทที่เข้มแข็งมากขึ้น บางเรื่องในปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ไม่กล้าทำเท่าที่ควร เช่น ไม่กล้าจับกุมขยายที่ทำความผิด แต่ไปอีกครั้งก็เจอคุณขยายคนเดิมทำความผิดอีก”

“ตอน พรบ. ออกใหม่ก็เข้มงวด หลังจากนั้นให้ห้องที่ดูแล บางที่เข้มแข็ง บางที่ก็ไม่เข้มแข็ง ... ก่อนหน้านี้ก็เข้มข้น หลังๆก็ถอยๆ”

6.5) จัดการกับสื่อโซเชียลให้เกิดประโยชน์ในการเฝ้าระวังและควบคุมเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ในมากกว่าด้านลบ

โซเชียลที่มีผลต่อการควบคุมการเข้าถึงเครื่องตีมีแอลกอฮอล์มีหลายแง่มุมทั้งบวกและลบ ในแง่มุมที่กระแสนโซเชียลส่งผลต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงานต่างๆรวมถึงสถานศึกษาทำให้ต้องระมัดระวัง การทำกิจกรรมต่างๆไม่ให้ข้องเกี่ยวกับเครื่องตีมีแอลกอฮอล์

“สื่อโซเชียลทำให้การกระทำความผิดในโรงเรียนลดลง เนื่องจากมีความผิดทางวินัยและหากโดยถ่ายรูปแบบไปลงในโซเชียลก็จะเหมือนโดนประจาน”

“ถ้าใส่เสื้อ[ชื่อหน่วยงาน] ไปกินข้าวต้องเอาเสื้อออก โขเซี่ยลแรงมาก แทบไม่มี
หน่วยงานไหนกล้าแหก[กฎ] แม้จะแต่งตัวไปกินข้าว มีสาวเซียร์เปียร์มาถ่ายรูป
ก็เป็นเรื่อง”

ในแง่ลบนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและสอดส่องดูแลเด็กในการใช้
โซเชียลให้มากขึ้น เนื่องจากเด็ก “มีการนัดดื่มผ่านทางโซเชียล” ใช้โซเชียลเพื่อนัดหมายจับกลุ่มดื่ม
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมไปถึงการร่วมมือกันหาวิธีการหลบหลีกตำรวจเมื่อมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
จึงทำให้ตำรวจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินงานเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
ได้ยากมากยิ่งขึ้น

“โซเชียลทำให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ทำได้ลำบากมากขึ้นเพราะมีการตั้งกลุ่ม
บอกว่ามีด่านวัดระดับแอลกอฮอล์ตรงจุดใดบ้าง ก็จะส่งข่าวต่อๆ กันเพื่อที่จะได้
เลี่ยงด่านได้”

